

Askerî muhakeme usulü kanunu

(Resmî Gazete ile neşir ve îân: 14/VI/1930 - Sayı: 1519)

№ 1631

BİRİNCİ KISIM

Askerî mahkemelerin teşkilâtı

Birinci bap

Vazife

BİRİNCİ MADDE —

1 - Bu kanunda hilâfı yazılı olmadıkça, aşağıda yazılmış olan şahıslar askerî ceza kanunu mucibince cezayı müstelzim olan bütün fiillerden dolayı askerî mahkemelerde muhakeme olunurlar:

Askerî mahkemelerin rüyet edeceği suçlar

A : Orduya mensup muvazzaf askerî şahıslar;

B : Orduya mensup ihtiyat askerî şahıslar, (Askerî hizmette kullanıldıkları müddetçe);

C : Umum askerî mektepler talebesi;

D : Kanunen ciheti askeriyece tevkif ve hapis edilmiş olan veya nezaret altına alınmış bulunan şahıslar;

F : Rizasile orduya intisap etmiş olan şahıslar.

2 - Bu şahısların Türk ceza kanunu mucibince cezayı müstelzim fiillerden, askerlik vazifelerine taallük eden ve yahut askerlik sıfatını haiz kimse aleyhine işlenmiş olan suçlar ile kışlalarda karargâhlarda, askerî müesseselerde ve iskân konaklama suretile işgal edilen bina ve mahaller içinde işledikleri bütün suçlar dahi askerî mahkemelerde muhakeme olunurlar.

3 - Seferberlikte, bu şahısların umumî ve hususî mahkemelere ait bütün suçları Türk ve askerî ceza kanunlarına tevfikan askerî mahkemelerde görülür.

İKİNCİ MADDE —

Müşterek suçlar

1 - Askerî ve umumî mahkemelere tabi müteaddit şahıslar tarafından bir suçun müştereken işlenmesi halinde eğer suç askerî ceza kanununda yazılı olmıyan bir suç ise cümlesinin muhakemesi umumî mahkemelere, eğer suç askerî ceza kanununda yazılı askerî bir suç ise hepsinin muhakemesi askerî mahkemeye aittir.

2 - Seferberlikte birinci halde de şerikler askerî mahkemelerde muhakeme olunur.

ÜÇÜNCÜ MADDE — Aşağıda yazılı olan şahıslar dahi her kim olursa olsun askerî mahkemelere verilir:

Askerî mahkemelerde muhakeme olunacak diğer şahıslar

A : Askerî ceza kanununun 93, 94, 95, 100, 101, 102, 124, 125, 127 inci maddelerinde yazılı olan suçları işliyen şahıslar;

B : Harp mintakalarında umumî mahkemeler bulunmaz ise bu mintakalarda suç yapan bütün şahıslar;

C : Askerî ceza kanununun 155, 157, 158, 159, 160 ve 161 inci maddelerinde yazılı suçlular [askerî ceza kanununa tabi oldukları müddetçe],

D : Seferberlikte askerî ceza kanununun 75, 78, 80, 81, 131 inci maddelerinde yazılı suçları işleyenler,

Davaların tecili

DÖRDÜNCÜ MADDE —

1 - Muvazzaf ve müstahdem askerî şahısların hizmete girmeden veya silâh altına çağırılmadan evvel işledikleri, müntehası bir seneye kadar hapis cezasını mucip, cürümlerle kabahatlara ait davalar terhislerine kadar tecil olunur.

2 - Seferberlikte muvazzafların ve çağırılacak ruhsatlı ve ihtiyat askerî şahısların, beş sene ağır hapis ve daha ziyade cezayı mucip cürümler müstesna olmak üzere, maznun buldukları cürüm ve kabahatlara ait davalarda hazara veya terhislerine kadar tecil olunur.

3 - Muhakemenin tecili mururu zamanı tadil eder.

İhtiyatlar hakkındaki davaların tecili

BEŞİNCİ MADDE — İhtiyat askerî şahısların hizmet esnasında münhasıran Türk ceza kanununa muhalif olarak yaptıkları fiillerden dolayı bunlar terhisten sonra umumî mahkemeye verilebilirler.

Ordudan ayrılanların hizmet esnasındaki suçlarının tabi olduğu mahkeme

ALTINCI MADDE — Askerî mahkemelerde muhakemeyi icap eden alâkanın kesilmesi askerî hizmet esnasında yapılan fiiller hakkında askerî mahkemelerin salâhiyetini kaldırmaz. Şu kadar ki işlenilen fiil yalnız Türk ceza kanunu mucibince cezayı mucip olur ve askerî bir cürüm ile münasebettar bulunmazsa evvelce ciheti askeriyece takibata başlanılmış olsa bile askerî mahkemelerin salâhiyeti kalmaz.

Sair kanunlara nazaran askerî mahkemelerde muhakeme oluncak şahıslar

YEDİNCİ MADDE — Sair kanunlarda askerî mahkemelerde muhakemesine lüzum gösterilen şahıslar dahi askerî mahkemelerde mahkeme olunur.

Askerî ve umumî mahkemelere tabi iki suç işleyenler hakkında salâhiyetli olan mahkeme

SEKİZİNCİ MADDE — Bir şahış hakkında askerî mahkemelerin vazifeli olduğu bir suç ile umumî mahkemelere ait diğer bir suçtan dolayı aynı zamanda takibata başlanılmış olursa maznun evvel emirde askerî ve sonra umumî suçtan dolayı muhakeme olunur. Askerî mahkemeler bu kabîl suçların muhakemesini sür'atle intaç ve umumî suça vaziyet edecek olan mahkemede cezaların içtimasına ait kaideleri tatbik eder.

İstirdat ve tazminat davalarını askerî mahkemeler nasıl görür?

DOKUZUNCU MADDE — Suçlardan mütevellit istirdat ve tazminat davalarını dahi hukuku amme davaları ile birlikte askerî mahkemeler görebilir. Şu kadarki askerî ceza kanunu mucibince re'sen ceza ile beraber hükmolunacak tazminat davaları hakkında şahsî iddiaya lüzum yoktur.

İkinci bap

Kazaî vazifelerin ierası sureti

Birinci fasıl

Umumî hükümler

ONUNCU MADDE — Askerî suçlarda kazaî vazifeler; âmiri adliler ile bu kanunun üçüncü faslında yazılı askerî mahkemeler tarafından yapılır.

ON BİRİNCİ MADDE — Askerî mahkemeler müstakil ve yalnız kanuna tabidir.

ON İKİNCİ MADDE — Disiplin cezalarının hüküm ve tatbiki askerî ceza kanununun ikinci kısmında yazılı kaidelere tabidir.

İkinci fasıl

Âmiri adlî

ON ÜÇÜNCÜ MADDE — Âmiri adliler refakatlerinde askerî mahkemeler teşkili kanunen caiz olan kumandan ve muadilleri makamlarla bunların mafevkleridir.

ON DÖRDÜNCÜ MADDE — Bir mani zuhurunda âmiri adlilik salâhiyeti vekiline intikal eder. Bu maddenin hükmü 15 inci maddede yazılı halde cereyan eder.

ON BEŞİNCİ MADDE — Mirliva ve daha yukarı rütbeyi haiz olanlar hakkında âmiri adlilik salâhiyeti hizada Büyük Erkânı Harbiye reisine seferberlikte Baş Kumandanana aittir.

ON ALTINCI MADDE — Âmiri adliler herhangi bir tahkikata başlamak, devam etmek ve kanun yollarına müracaat eylemek hususlarında madunlarındaki âmiri adlilere talimat vermek salâhiyetini haizdirler. Fakat başlanmış olan takibatın cereyanına müdahale edemezler.

ON YEDİNCİ MADDE — Âmiri adlilerin adlî salâhiyetleri ancak kendi emirleri altında bulunan şahıslar hakkında caridir. Mevki ve müstahkem mevkiiler kumandanları kendi salâhiyetlerinin hududunu tecavüz etmemek üzere:

A : Umumî sükûn ve emniyet ve intizamı muhil ve mucibi ceza bir suçu,

B : Tahkimat ve vesaiti müdafaa hakkında mevcut talimat ve mukarrerata muhalif bir suçu,

C : Mevkiin hususî hizmetlerine taallûk eden bir suçu, yapan askerî şahıslar hakkında dahi âmiri adlilik salâhiyetini haizdirler.

ON SEKİZİNCİ MADDE — Harp hükümlerinin mer'î olacağı ilânedilen mevki ve muntakaların muhafızı, kuman-

Kazaî vazifeler

Mahkemelerin istiklâli

Disiplin cezaları

Âmiri Adlî

Âmiri Adliye vekâlet

Mirliva ve daha yukarı rütbeyi haiz olanların âmiri adlisi

Âmiri adlilerin madunları hakkındaki salâhiyetleri

Mevki ve müstahkem mevkiiler kumandanlığının hususî salâhiyetleri

Harp hükümlerini ilân eden mevkiiler ve muntakaların muhafızı, kuman-

takalar kumandanlarının âmiri adlîlik salâhiyetleri

Muvakkaten bir askerî birliğe memur edilenlerin âmiri adlîsi

Âmiri adlîsi olmıyanların tabi olduğu âmiri adlî

Müteaddit suçlardan dolayı başka başka âmiri adlîye tabi olanların Âmiri Adlîsi

Muhtelif âmiri adlîlere mensup muhtelif şahısların âmiri adlîsi

Müteaddit âmiri adlîler arasındaki ihtilâf

Baş kumandanlık tarafından verilecek emir ile âmiri adlîlik salâhiyeti

danı veya en büyük âmiri o mevki veya muntakadaki bütün askerî şahıslar hakkında kendi salâhiyeti dairesinde âmiri adlîlik sıfatını haizdir.

ON DOKUZUNCU MADDE — Bir askerî birliğe muvakkaten memur edilen şahıslar muvakkat memuriyetlerinin devamı müddetince o askerî birliğin âmiri adlîsine merbuturlar.

YİRMİNCİ MADDE —

1 - Askerî mahkemelere tabi olupta kendileri için âmiri adlî tayin edilmemiş olan şahıslar muntakasında buldukları veya suç yaptıkları kıt'a âmiri adlîsinin adlî salâhiyeti ne tabidir.

2 - Aynı derecede salâhiyetli âmiri adlî teaddüt ettiği surette, maznunu yakalıyan veya tahkikatı önce emreden âmiri adlî rüçhanı haizdir.

YİRMİ BİRİNCİ MADDE — Bir şahıs aynı salâhiyeti haiz âmiri adlîlere tabi müteaddit suçlarla maznun olursa, bunların kâffesi hakkında takibat icrası, en ağır cezalı suç için salâhiyetli âmiri adlîye aittir. En ağır cezayı müstelzim fiilin tayininde esas, bu fiillere mahsus cezaların nevi ve cezalar aynı neviden ise bu cezaların haddi azamidir. Haddi azamlarda müsavi olursa, maznun kendi âmiri adlîsi rüçhanlıdır.

YİRMİ İKİNCİ MADDE —

1 - Bir suçta müteaddit şahıslar methaldar olursa ve bunlar muhtelif âmiri adlînin salâhiyeti dahilinde bulunursa, müşterek mafevk olan âmiri adlî, maznunların cümlesi hakkında tevhidden takibat icrasını emreder. Müşterek mafevk âmiri adlî mevcut değilse alâkadar âmiri adlîler hangi âmiri adlînin takibatı deruhte edeceğini kararlaştırırlar. Ulaşamazlarsa hazarda Büyük Erkânı Harbiye Riyasetine, seferberlikte Baş Kumandanlığa müracaat olunur.

2 - Maznunlardan biri aleyhine evvelece dava açılmışsa salâhiyetli âmiri adlîlerden birinin talebi üzerine Askerî Temyiz Mahkemesinin kararile birleştirilerek takibat yapılır. Birleştirilmiş olan davalar aynı suretle ayrılabilir.

YİRMİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Müteaddit âmiri adlîler arasında salâhiyet hususunda ihtilâf olursa müşterek mafevk âmiri adlî ve böyle âmiri adlî yoksa, Askerî Temyiz Mahkemesi salâhiyeti tayin eder.

YİRMİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Halin icabına göre bir âmiri adlînin adlî salâhiyetinin muayyen kıt'alara hasrı veya tevsii ve yahut diğer kumandanlara ve makama dahi adlî salâhiyet itası hazarda Büyük Erkânı Harbiye Reisliğinden, seferde Başkumandanlıktan verilecek emirle caizdir.

Üçüncü fasıl

Askerî mahkemeler

A - Alay askerî mahkemeleri

YİRMİ BEŞİNCİ MADDE — Alay ve muadili makamlarda:

Reis: Binbaşı

Bir âza: Bir yüzbaşı veya mülâzım,

Bir âza: Küçük zabıt

den müteşekkıl ve yalnız efradı muhakemeye mezun olmak üzere lüzumu kadar (Alay askerî mahkemeleri) teşekkül eder.

YİRMİ ALTINCI MADDE — 25 inci maddede yazılı askerî mahkemeler:

A : Askerî ceza kanununun 85 ve 96 inci maddelerinin birinci fıkrasında,

B : Askerî ceza kanununun 116 ve 134 üncü maddelerinin 1 ve 2 numaralı fıkralarında,

C : Askerî ceza kanununun 66, 68, 74, 76, 82, 83, 84, 86, 108, 114, 117, 137, 145, 147, 149, 150 ve 151 inci maddelerde gösterilen fiilleri, muhakeme ederler.

YİRMİ YEDİNCİ MADDE — Alay askerî mahkemelerinin reis ve âzısını âmiri adlı her senenin son ayında maiyetindeki zabıtlar ve küçük zabıtlar arasından hizmet sırasile ve tebdil edilmemek üzere bir sene müddetle tayin eder ve aynı müddet içinde bunların meşru mazeretleri vukuunda yerlerine geçecek yedek âzayı da gösterir.

YİRMİ SEKİZİNCİ MADDE —

1 - Kanunen muayyen rütbede zabıt bulunmaz yahut mevcut olanların hâkimlik vazifesini ifa etmelerine askerî maniler bulunursa noksan olan zabıtın yerine bir derece madun veya bir derece mafevk rütbede bir zabıt tayin olunabilir.

2 - Hâkimlik müddeti olan bir sene zarfında bu zabıtlardan veya yedek âzadan biri infisal, eder veya hâkimlik vazifesini ifaya devamlı maniler bulunursa, sene muamelâtının bakiyyesi için başka bir zabıt tayin olunur.

3 - Bir zabıtlâ yerine yedek âza olacak zabıt aynı zamanda 62, 63 ve 64 üncü maddeler mucibince hâkimlik vazifesinden menedilmiş ise yalnız menedilmiş olan iş hakkında muadili rütbede bir zabıt hâkimliğe getirilir.

YİRMİ DOKUZUNCU MADDE — Zabıtlardan tayin olunacak reis ve âzanın kıt'ada bifiil en az bir sen kumanda ederek hizmet etmiş olmaları ve bir cürüm ile mahkûm olmamaları meşruttur.

Alay askerî mahkemeleri

Alay askerî mahkemelerinin bakacağı suçlar

Alay askerî mahkemeleri âzasının tayini

Reis ve âzanın manileri zuhuru hali

Hâkimlik şartları

B - Fırka ve daha yüksek makamların Askerî mahkemeleri

*Fırka ve kolordu ve
Başkumandanlık askerî
mahkemeleri*

OTUZUNCU MADDE —

1 - Her firkada ve muadili makamlarda, neferden binbaşısıya (binbaşı dahil) kadar olan ve muadili bulunan şahısları muhakemeye mezun lüzumu kadar askerî mahkeme teşekkül eder.

2 - Her kolorduda ve muadili makamlarda, neferden miralaya kadar (miralay dahil) olan şahısları muhakemeye mezun, lüzumu kadar askerî mahkeme teşekkül eder.

3 - Büyük Erkânı Harbiye Reisliği emrinde ve seferberlikte ordularda ve Başkumandanlık emrinde, neferden müşüre kadar şahısları muhakemeye mezun, lüzumu kadar askerî mahkeme teşekkül eder.

*Askerî mahkemelerin
teşkili*

OTUZ BİRİNCİ MADDE — 30 inci maddede yazılı askerî mahkemeler beş hâkimden, yani bir adlî hâkimle (M. 50) dört zabitten teşekkül eder. Adlî hâkimden başka zabıt hâkim sıfatile şunlar tayin olunur:

1 - Maznun efrattan ise: bir binbaşı, bir yüzbaşı, bir birinci mülâzim, bir küçük zabıt;

2 - Maznun küçük rütbede zabıt yahut bir yüzbaşı ise: bir kaymakam, bir binbaşı, iki yüzbaşı;

3 - Maznun binbaşı ise: bir miralay, iki kaymakam bir binbaşı;

4 - Maznun kaymakam ise: bir liva, bir miralay, iki kaymakam;

5 - Maznun miralay ise: bir liva, üç miralay;

6 - Maznun liva ise: bir ferik, üç liva;

7 - Maznun ferik ise: bir birinci ferik, üç ferik;

8 - Maznun birinci ferik yahut müşür ise: iki müşür, iki birinci ferik;

Zabıt hâkimlerin tayini

OTUZ İKİNCİ MADDE — 31 inci maddenin 1, 2, 3, 4 ve 5 numaralarında yazılı olan zabıtlar ile yedek âzalar âmiri adlî tarafından her senenin son ayında, maiyetindeki zabıtlar arasından tebdil edilmemek üzere; bir sene müddetle ve hizmet sırası ile tayin edilir. Bu sıra ancak mücbir sebeplerle değiştirilebilir.

Baş kumandanlık mahkemesinin zabıt âzasının tayini

OTUZ ÜÇÜNCÜ MADDE —

1 - 31 inci maddenin 6, 7 ve 8 numaralarında yazılı zabıt sınıfından hâkimler hâzarda Büyük Erkânı Harbiye Reisi ve seferberlikte Baş Kumandan tarafından tayin olunur.

2 - 31 inci maddenin 6, 7 ve 8 numaralarında yazılı maznunlar hakkında 28 inci maddenin 1,2 ve 3 üncü fıkralarında yazılı haller sebebiyle askerî mahkeme teşkili mümkün olmadığı takdirde maznunlardan makameca yüksek olan zabıtlar, ve yine mümkün olmazsa en yüksek kumanda* makamından itibaren sıra ile aşağıdaki derecelerde bulunan kumanda mevkilerini işgal eden zevat hâkimliğe tayin olunur.

OTUZ DÖRDÜNCÜ MADDE —

1 - Maznun askerî memur veya adlî hâkim ise mahkeme maaşça muadili olan zabıt derecesinde teşkil olunur. Mahkeme âzasından bir zabıt hâkim yerine bunların kendi sınıfından birisi hâkimliğe tayin olunur.

2 - Muhtelif sınıflara mensup olanların muhakemelerin de mahkeme âzası adedini geçmemek ve en yüksek maznun zabıtın sınıfı takdim edilmek üzere kendi sınıflarından birer âza bulundurulur.

Askerî memurlara mahsus mahkeme

OTUZ BEŞİNCİ MADDE —

1 - Maznun askerî şahıs ve memurlardan değilse, askerî mahkeme 31 inci maddenin birinci numarasına göre teşkil olunur. Âmiri adlî lüzum görürse daha yüksek bir mahkeme teşkil edebilir.

2 - Böyle bir maznun, askerî şahıs ve memurlarla birlikte muhakeme olunacak ise askerî mahkeme askerî eşhaya ve memura göre teşkil olunur.

3 - Harp esiri olan zabıtların askerî mahkemelerinin teşkilinde rütbeleri imkân nispetinde gözetilir.

Asker olmayanlarla harp esirlerine mahsus mahkemeler

OTUZ ALTINCI MADDE — Birlikte muhakemeleri icap eden müteaddit maznunlar muhtelif rütbe sahiplerinden buldukları takdirde en yüksek rütbelisinin tabi olduğu askerî mahkeme cümlesi hakkında davayı görmeğe salâhiyetlidir.

Muhtelif rütbede bulunan maznunlara mahsus mahkeme

OTUZ YEDİNCİ MADDE — Askerî mahkemelerde zabıt sınıfından tayin edilecek hâkimler hakkında 28 ve 29 uncu maddelerin hükümleri tatbik olunur.

Hâkimlik şartları

OTUZ SEKİZİNCİ MADDE — Askerî mahkemeler:

A : Bu kanunla halledilmesi ve bir karara bağlanması kendilerine tevdi olunan işleri tetkik ve bunlar hakkında karar vermek ;

B : Alay askerî mahkemelerinin salâhiyeti içinde olmıyan suçları muhakeme etmek ve bunlar hakkında hüküm vermek ile mükelleftir.

Askerî mahkemelerin vazifeleri

C - ASKERİ TEMYİZ MAHKEMESİ

OTUZ DOKUZUNCU MADDE — Askerî Temyiz Mahkemesi işbu kanun hükümleriyle hal ve faslı kendisine tevdi edilen hususlardan başka temyizen tetkikat icrasına ve hüküm ve karar vermeğe memurdur.

Askerî Temyiz mahkemesi

KIRKINCI MADDE — Askerî Temyiz Mahkemesinden ferik ve daha yukarı rütbeden bir reis ile birde ikinci reis bulunur. İcra Vekilleri Heyetinin kararı ve kararname ile iki sene müddetle tayin olunurlar. İdarî muamelâtın tedviri birinci reise aittir.

Reisler

KIRK BİRİNCİ MADDE —

1 - Askerî Temyiz Mahkemesi iki daireden teşekkül eder.

Temyiz mahkemesi daireleri ve teşekkülleri

Her daire reisi de dahil olduğu halde, üç askerî ve iki adlî âzadan terekküp eder. Askerî temyiz mahkemesinde iki askerî ve iki adlî âza mülâzimi bulunur.

2 - Askerî Temyiz mahkemesinin askerî âzaları ve âza mülâzimleri iki sene müddetle tayin olunur. Âzalar liva ve daha yukarıdaki rütbelerden, âza mülâzimleri de miralaylardan intihap olunur. Zaruret halinde âzanın da miralay ve âza mülâziminın kaymakam rütbesinde olması caizdir.

Temyiz heyetinin tayini

KIRK İKİNCİ MADDE — Askerî Temyiz Mahkemesi müddei umumisi ve muavinleri ve askerî ve adlî âzaları ve âza mülâzimleri kararname ile tayin olunur. Adlî âzaların kırk yaşını ikmal etmiş olmaları meşruttur,

Askerî temyiz mahkemesi adlî âzasile müddei umumisinin intihabı

KIRK ÜÇÜNCÜ MADDE —

1 - Askerî Temyiz Mahkemesi adlî âzaları en yüksek adlî hâkimlerden, Millî Müdafaa Vekâletince verilen kıdem defterine göre askerî temyiz umumî hey'etince intihap olunacak üç kişi arasında Millî Müdafaa Vekili birini intihap etmek suretile tayin olunur.

2 - Askerî Temyiz Mahkemesi Müddei Umumisini, askerî temyiz âzaları meyanından, doğrudan doğruya Millî Müdafaa Vekili intihap eder.

Adlî âzasının hukuku

KIRK DÖRDÜNCÜ MADDE — Askerî Temyiz Müddei Umumisi ve adlî âzası altıncı derece Adliye hâkimlerinden sayılır ve bunların haiz oldukları haklara maliktir. İtibar ve haysiyete münafi ve Adliye kuvveti hakkında umumî hürmet ve itimadı giderir bir fiil ve harekette buldukları anlaşılır, yahut bir sene hapis ve daha ağır cezayı müstelzim bir suçtan veya namus ve haysiyete dokunur bir fiilden mahkûm olurlarsa hakimlikten çıkarılır.

Reislik ve mahkemeyi idare vazifeleri

KIRK BEŞİNCİ MADDE — Askerî Temyiz Mahkemesi dairelerinde reisler reislik vazifesini görür. Reisin manii zuhurunda en kıdemli asker âza bu vazifeyi yapar ve en kıdemli adlî âza muhakematı idare eder.

Müzakere nasabı

KIRK ALTINCI MADDE — Askerî Temyiz Mahkemesi daireleri: reis ve iki askerî ve iki adlî âzanın huzurile karar ve hüküm verir.

Heyeti umumiye

KIRK YEDİNCİ MADDE —

1 - Heyeti umumiye reis dahil olduğu halde, dört askerî ve üç adlî âzadan teşekkül eder.

2 - Heyeti umumiyede tetkik edilecek her hangi bir meselenin müzakeresinde ve kararında o iş hakkında evvelce temyiz dairelerinde rey vermiş olan âzalardan bir askerî ve bir adlî âza iştirak etmez.

3 - Kararlar ekseriyetle verilir.

Reylerin toplanması

KIRK SEKİZİNCİ MADDE — Askerî Temyiz Mahkemesi dairelerinde reyler şöyle verilir: Evvelâ raportör rey verir. reis her halde en son rey verir. Muhakemeyi idare eden

adli âza reisten bir evvel rey verir. Rütbece ve kıdemce diğerrinin dununda bulunan fevkinda bulunandan daha evvel rey verir.

Dördüncü fasıl

Askerî adli hâkimler ve zabiti adliler

KIRK DOKUZUNCU MADDE — Âmiri adliler refakatinde askerî adli hakimler bulunur. Alay kumandanları ve muadilleri nin refakatinde bu vazifeyi zabitler yapabilir. ve bunlara zabiti adli denir.

ELLİNCİ MADDE — Askerî adli hâkimler kararname ile tayin olunurlar ve Millî Müdafaa Vekilinin emrile muhakeme altına alınırlar.

ELLİ BİRİNCİ MADDE — Askerî adli hâkimi olmak için hâkimler kanunu mucibince hâkimliğe kabul şartlarını haiz ve bir hukuk mektebinden mezun olmak ve her derece hâkimliğe terfi için muayyen müddeti askerî hâkimlikte ikmâl etmek şarttır.

Muvakkat fıkra : Ancak bir defaya mahsus olmak üzere Adliyeden alınacak hâkimler işbu son şarta ve umumiyetle askerî adli hâkimler 1455 numaralı kanunun 5 inci maddesindeki imtihan şartına tabi değildir.

ELLİ İKİNCİ MADDE — Askerî adli hâkimler, hakimler kanunundaki dereceler için muayyen müddetleri askerî hâkimlerde ikmâl etmek şartile, o derecelerde hukuku haiz birinci sınıf adliye hâkimlerinden olup cürüm ve muhilli haysiyet hareketleri vukuunda haklarında 44 üncü madde hükmü tatbik olunur.

2 - Askerî adli hâkimler ilk ve son tahkikatta hâkimlik vazifesini yaparken muadilleri Adliye hâkimlerinin giydikleri resmî hâkimlik elbisesi giyerler.

ELLİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Seferberlikte askerî Adliye kadroları ihtiyat zabitlerinden ikmal olunur. Bunların Adliyede hâkimlik etmiş bulunmaları veya hukuk mektebinden mezun olmaları meşruttur ve bu vazifedeki hizmetleri askerlik hizmetinden sayılır.

ELLİ DÖRDÜNCÜ MADDE —

1 - Askerî adli hâkimler, askerî mahkemelerde hâkimlik vazifelerini yaparlarken, müstakildirler.

2 - İlk tahkikat sırasında âmiri adlinin emir ve kararlarını, kanun başka suretle emretmedikçe, âmiri adli ile beraber bu tahkikat işile tavgiz edilmiş olan askerî adli hâkim de imza eder.

3 - Askerî adli hâkim, âmiri adlinin bir emir ve kararını kanun ve nizamlara muhalif görürse, itiraz edecektir. İtiraz neticesiz kalırsa, âmiri adlinin emir ve talimatı yapılmakla beraber halin cereyanını gösterir bir zabıt tanzim olunarak

Askerî adli hâkimler ve zabiti adli

Askerî adli hâkimlerin tayin ve muhakemeleri

Askerî adli hâkimlik şartları

Askerî adli hâkimlerin vazifeleri

Seferberlikte askerî adliye kadroları

Askerî adli hâkimlerin mes'uliyetleri

emrin taallûk ettiği meseleye ait dosyaya askerî adlî hâkim tarafında konur. Bu dosya âmiri adlî tarafından hemen Askerî Temyiz Mahkemesine gönderilir. Bu bapta mahkemece verilecek karara ittiba mecburidir.

Adlî hâkimlerin manii zuhurunda yapılacak muamele

ELLİ BEŞİNCİ MADDE — Askerî adlî hâkimlerin manileri zuhurunda yerlerine ancak hâkimliğe mezun zevat ikame edilebilir.

Zabiti adlîlerin haiz olmaları lâzım gelen şartlar

ELLİ ALTINCI MADDE — Zabiti adlîler âmiri adlî tarafından yüzbaşı veya mülâzim rütbesinde zabitlerden tayin edilir. Bunların kıt'ada en az bir sene hizmet etmiş olmaları şarttır.

Beşinci fasıl

Askerî Temyiz Müddei Umumîliği

Askerî temyiz mahkemesinde müddei umumîlik

ELLİ YEDİNCİ MADDE — Askerî Temyiz mahkemesinde bir müddei umumî ile lüzumu kadar muavini bulunur.

Altıncı fasıl

Kâtipler

Kâtipler

ELLİ SEKİZİNCİ MADDE — Askerî Temyiz Mahkemesi ile müddei umumîlik kalemlerine ve âmiri adlîler ile diğer askerî mahkemelerde kâtiplik vazifesini görmek için lüzumu kadar askerî şahıslar istihdam olunur.

Yedinci fasıl

Askerî adliye işlerine nezaret

Askerî mahkemelerin idare işlerine nezaret

ELLİ DOKUZUNCU MADDE — Askerî mahkemelerin idarî işleri müteselsilen ve askerî kaza vazifesini icraya nezaret münhasıran Millî Müdafaa Vekiline aittir. Bu nezaret hakkına istinaden kazaî işlere müdahale edilemez

Teftiş

ALTMİŞİNCİ MADDE — Muhakeme usulüne dair kanun hükmile bütün kanunların ve askerî hizmetlere ait nizam ve talimatların doğru bir surette tatbik edilmediğini tetkik için askerî mahkemelerin katiyet kesbetmiş olan hükümlerile beraber dosyaları her üç ayda bir aşağıdaki usul üzere tetkik edilir:

Alay mahkemelerinin ilâm dosyaları fırka, fırka ilâm dosyaları kolordu kumandanları nezdindeki askerî adliye hâkimleri tarafından tetkik olunur. Bu tetkikler neticesinde gerek alay ve gerek fırka askerî mahkemeleri hüküm ve kararlarının son altı ay zarfında istilzam ettiği tenkitler ile daha büyük makamlar nezdindeki askerî mahkemelerin dosyaları her altı ayda bir Askerî Temyiz Mahkemesine gönderilir. Askerî Temyiz Mahkemesince yapılan tetkikler

neticesi, lâzım gelen muameleler yapılmak üzere, ait olduğu makama tebliğ olunur.

ALTMİŞ BİRİNCİ MADDE — Askerlik adliyesini daimî surette teftiş ettirmek üzere lüzumu kadar müfettiş ve müfettiş muavinlerinden mürekkep bir teftiş hey'eti teşkil olunur.

Bu müfettişler ve muavinleri askerî adliye hâkimleri arasından, Millî Müdafaa Vekili tarafından tayin olunur. Müfettişlerin vezaifi hakkında Millî Müdafaa Vekâletince bir nizamname yapılacaktır.

Müfettişler

İKİNCİ KISIM

Muhakeme usulleri

Birinci bap

Umumî hükümler

Birinci fasıl

Hâkimin davaya bakmaması ve reddi

ALTMİŞ İKİNCİ MADDE — Hâkim aşağıda yazılı olan hallerde hâkimlik vazifesini yapmaz:

A : Suçtan kendisi zarar görmüşse;

B : Sonradan kalksa bile maznun veya mağdur ile aralarında evlilik veya vasayet rabitası bulunmuş veya bulunuyorsa;

C - Maznun veya mağdurun ne-septen veya sebepten usul veya furuu veya bunlarla evlât edinme rabitası veyahut maznun veya mağdur ile aralarında üçüncü dereceye kadar (bu derece dahil) nesepten veya kendisile sihriyetten hasil olan evlilik kalmasa bile ikinci dereceye kadar (bu derece dahil) sebepten civar hısımlığı olursa;

D - Aynı davada âmiri adlî olmuş, ilk tahkikatta müstantiklik, mağdur veya maznun müdafiliğini yapmış veya âmir sıfatile vak'a hakkında rapor vermiş bulunuyorsa;

H : Aynı davada şahit veya ehli hibre sıfatile dinlenmiş ise.

Hâkimin davaya bakmayacağı haller

ALTMİŞ ÜÇÜNCÜ MADDE — Aleyhinde kanunî yollardan birine müracaat edilmiş olan bir hükme iştirak eyleyen hâkim, mafevk mahkemece, bu hükme dair verilecek karara iştirak edemez.

Karara iştirak edemiyen hâkim

ALTMİŞ DÖRDÜNCÜ MADDE —

1 - Hâkimin vazifesini yapmaktan memnu olduğu hallerde reddi istenilebileceği gibi bitaraflığını şüpheye düşürecek diğer sebeplerden dolayı da reddi talep olunabilir,

Hâkimi ret sebepleri

2 - Maznun, davacı, müddei umumî ve Askerî Temyiz Mahkemesinde müddei umumî ret talebinde bulunabilir. Bunlardan her hangi biri tarafından talep olunursa hükme iştirak edecek hâkimlerin isimleri kendilerine bildirilir.

*Hâkimi ret talebinin
zamanı ve usulü*

ALTMİŞ BEŞİNCİ MADDE —

1 - Bitarafılığı şüpheye düşürecek sebeplerden dolayı bir hâkimin reddi talebi askerî mahkemelerde iddianamenin okunmasına kadar ve Askerî Temyiz Mahkemesinde rapor-tör âza tarafından raporunun okunmasına kadar dermeyan edilebilir.

2 - Hâkimin reddi askerî şahıslar tarafından hâkimin mensup olduğu mahkemeye verilecek istida ile yahut bu hususta bir zabıt varakası tanzim edilmek üzere bir zabiti adlî veya bir askerî adlî hâkimine veya inzibat cezası vermek salâhiyetini haiz en yakın âmire yapılacak bir beyan ile olur.

3 - Sair şahıslar tarafından ya arzuhal ile askerî mahkeme-yeye müracaat veya alâkadarların tabi olduğu sulh hâkiminin veya bu vazifeyi gören mahkemenin kâti-bine bir zabıt varakası tanzim edilmek üzere beyan ile olur.

4 - Serbest bulunmayan maznunlar bu baptaki beyanla-rını nezarete memur olan zabıtlere veya hapishanenin bulun-duğu sulh hâkimine zaptettirir.

*Ret talebinin ispatı ve
karar verecek mahkeme*

ALTMİŞ ALTINCI MADDE —

1 - Reddi talep eden taraf sebebini ispat ile mükelleftir; yemin delil olmaz. Mahkeme reddi istenilen hâkimden ret sebebi hakkında izahat istiyebilir. Hâkim de ret sebepleri hakkındaki mülâhazalarını bildirir.

2 - Hâkimi ret talebine, mensup olduğu, mahkemece karar verilir. Ancak reddolunan hâkimin müzakereye iştirak edememesinden mahkemenin teşekkülü kabil olmazsa yalnız bu bapta karar ittihazi için yerine başka bir hâkim tayin olunur.

3 - Reddolunan hâkim ret talebinin muhik olduğunu tasdik ederse ret hakkında bir karar verilmez.

4 - Bir hâkim reddini mucip sebepleri bildirir, yahut bazı haller bir hâkimin hâkimlik vazifesini ifadan memnuiyeti zannını tevlit ederse, bu bapta bir talep olmasa bile Askerî Temyiz Mahkemesi re'sen de karar verebilir.

5 - Redde karar verilirse, reddolunan hâkimin yerine ancak o hâdise için, yeni bir hâkim tayin olunur.

Ret talebine dair müracaat edilecek kanun yolu

ALTMİŞ YEDİNCİ MADDE — Reddin kabulüne dair olan kararlar kat'idir. Reddin kabul edilmemesine müteallik kararlar aleyhine ancak esas hüküm ile birlikte temyiz yoluna müracaat olunabilir.

Mahkeme haricindeki askerî adlî hâkimlerin reddi

ALTMİŞ SEKİZİNCİ MADDE — 62 ve 64 üncü maddelerle 66 ıncı maddenin 1,3,4,5 numaralı fıkraları hükümleri tahkikat işleri haricindeki muamelâtı ile vazifedar olan zabiti adlî ve askerî adlî hâkimler ve zabıt kâtipleri hakkın-

da da tatbik olunur. Bunlar hakkındaki ret talepleri âmiri adliye verilir. Âmiri adlinin bu baptaki kararı kat'idir.

ALTMİŞ DOKUZUNCU MADDE — Âmiri adlî kendisinde 62 inci maddenin A, B, C, H fıkralarında beyan olunan sebeplerden biri mevcut olduğunu anlarsa, yalnız o iş için, âmiri adlilik vazifesini usulen emir ve kumandadaki vekiline devreder. Aynı hal âmiri adlinin bitarafliğini şüpheye düşürecek başka sebepler mevcut olduğu takdirde dahi caridir.

Âmiri adlinin salâhiyetini vekiline devredinceği haller

İkinci fasıl

Kararlar, tebliğ, tefhim

YETMİŞİNCİ MADDE — Aleyhine kanunî yollara müracaat mümkün olan veya bir talebin reddine dair bulunan kararların sebepleri yazılmak lâzımdır.

Sebepleri yazılmak lâzım olan kararlar

YETMİŞ BİRİNCİ MADDE —

1 - Alâkadar olan tarafın yüzüne karşı verilen kararlar kendisine tefhim olunur. Bilhassa muvazzaf ve müstahdem efrada anıhyacakları surette tefhim şarttır. İstenirse mahkeme kararın bir suretini de verir.

2 - Diğer kararlar tebliğ olunur.

3 - Tebliğ veya infaz edilecek kararlar âmiri adliye, Askerî Temyiz Mahkemesinde Müddei Umumiye verilir. Bunlar tebliğ veya infaz için icabeden tedbirleri alırlar.

Tefhim ve tebliğ

YETMİŞ İKİNCİ MADDE —

1 - Tebliğ, tebliği muktazi evrakın tasdik edilmiş bir suretinin alâkadara tevdiinden ibarettir.

2 - Tasdik bir zabiti adlî veya bir askerî adlî hâkim tarafından yapılır.

Tebliğ

YETMİŞ ÜÇÜNCÜ MADDE — Alakadar olan taraf mevkuflara ise tebliğ edilen varaka talebi halinde kendisine okunup anlatılır.

Mevkuflara tebliğ

YETMİŞ DÖRDÜNCÜ MADDE —

1 - Muvazzaf ve müstahdem askerî şahıslara icap eden tebliğ mafevk makam marifetile ve alakadardan alınacak bir makbuz mukabilinde yapılır.

2 - Bu makbuzda tebliğ edenin imzası bulunmak ve tebliğ mahal ve zamanı gösterilmek lâzımdır.

3 - Muvazzaf ve müstahdem askerî şahıslardan gayrisine lâzımgelen tebliğat makbuz mukabilinde askerî memurlar veya Cümhuriyet müddei umumiliği vasıtasile bu işle tavzif edilmiş adliye memurları marifetile yapılır.

4 - Hukuk muhakeme usullerinin tebliğata dair olan hükümleri askerî mahkemelerde dahi caridir.

5 - Âmiri adliye yapılacak tebliğler, tebliğ olunacak varakanın kendisine gösterilmesile olur. Bu tebliğ bir mehil başlangıcı olursa işaret eder.

Tebliğ usulleri

Yabancı memleketlerde sefer halinde bulunanlara tebliğ

YETMİŞ BEŞİNCİ MADDE —

1 - Yabancı memleketlerde bulunan veya sefer halinde askerî bir kıt'aya mensup yahut hizmette bir sefineye merbut olan şahıslara tebliğat, bunların mafevki olan birlik kumandanlığı vasıtasile yapılır.

2 - Yabancı memleketlerde askerî şahıslardan başkasına tebliğat ceza usulü muhakemeleri kanununa tevfikan yapılır.

İlân suretile tebliğ

YETMİŞ ALTINCI MADDE — Bir maznuna yukarıki maddeler mucibince tebligat yapılamaz, yahut yabancı memlekette bulunup ta kanunda yazılı hükümlere göre tebligat yapılmak kabil olmaz ve böyle bir tebliğden netice hasıl olmazsa, ceza muhakemeleri usulü kanununa tevfikan ilân suretile tebligat yapılır.

Üçüncü fasıl

Mehiller ve eski hale getirme

Mehiller

YETMİŞ YEDİNCİ MADDE —

1 - Günle tayin edilen mehillerde mehilin cereyanını istilzam eden tebliğ veya vak'a günleri hesaba katılmaz. Mühlet verilen şahsın hukukunu muhafazaya askerî hizmetlerin mani olduğu günler mühlette hesaba dahil edilmez; fakat bunun resmî vesikalarla ispatı lâzımdır.

2 - Mehil hafta veya ay olarak tayin edilmiş ise, cereyana başladığı gün, son haftada isim ve son ayda sayı itibarile tekabül eden günün tatil saatinde ve şayet ay sonunda başlayıp ta nihayet bulduğu ayda sayı itibarile mukabil gün yoksa ayın son gününde biter.

3 - Son gün cumaya veya herhangi bir tatile tesadüf ederse, mehil tatilin ertesi günü biter.

4 - Kendisine mehil verilen kimsenin ikametgâhı muamele yapacağı mahalden uzak ise hukuk usulü muhakemeleri kanununun 164 üncü maddesi hükmü tatbik olunur.

Eski hale getirme

YETMİŞ SEKİZİNCİ MADDE —

1 - Askerî hizmetler, mücbir sebepler, beklenilmeyen, sakınılması kabil olmıyan hadiseler neticesi olarak bir mehle riayet imkânsızlığı hasıl olursa, mehlin bitmesinden hasıl olacak neticeye karşı eski hale getirme talep edilebilir.

2 - Yapılan bir tebliğden kusuru olmaksızın haberdar olmamak keyfiyeti beklenilmeyen ve sakınılması kabil olmıyan hallerdendir.

Eski hale getirme talebi

YETMİŞ DOKUZUNCU MADDE —

1 - Eski hale getirme arzuhalı maniin kalkmasından bir hafta içinde verilmek lâzım gelir. Bu arzuhal mühlete riayet halinde usule dair muameleler hangi makam ve mahkemede yapılacak idise oraya verilir.

2 - Arzuhal veren mehle riayet etmemesinin sebeplerini ve delillerini bildirir ve usule dair yapmadığı muameleyi bu arzuhalı verdiği anda yapmakla mükelleftir.

SEKSENİNCİ MADDE —

1 - Mehil için usul muamelesi yapılmış olsa idi esasa hangi mahkeme hükmedecek idise, eski hale getirme arzuhalı hakkında da o mahkeme karar verir.

2 - Usulü dairesinde bir talep olmasa bile eski hale getirme hakkında resen de karar verilebilir.

3 - Eski hale getirme talebinin kabulüne dair kararlar kat'idir. Ancak bu talebin reddine dair olan kararlar aleyhine bu kararın tebliğinden bir hafta zarfında Askerî Temyiz Mahkemesinde itiraz edilebili. Seferberlikte ve seferî sefinde itiraz hakkı yoktur.

Arzuhalin merci'i ve eski hale getirme hakkındaki kararlar

SEKSEN BİRİNCİ MADDE — Eski hale getirme arzuhalı evvelce verilen karar ve hükümlerin icrasını tehir etmez. Ancak mahkeme icranın tehirine karar verebilir.

Eski hale getirme talebinin tesiri

İkinci bap

Hukuku amme davası

Birinci fasıl

İlk tahkikat

SEKSEN İKİNCİ MADDE —

Askerî suçlara dair ihbar ve şikâyetler muvazzaf ve müstahdem şahıslar tarafından yapılacak ise silsilei meratip yolile maznunun mafevki olan makama yapılır.

2 - Bu gibi ihbar ve şikâyetler birinci fıkrada yazılı şahıslardan başkası tarafından yapılacaksa ceza mahkemeleri usulü kanunu hükümleri dairesinde yapılır. Maznunun mafevki makama müraaat da kâfidir.

Suçların ihbarı

SEKSEN ÜÇÜNCÜ MADDE —

1 - Cümhuriyet müddei umumiliklerine ve sair zabita makam ve memurlarına vaki olan ihbarlar derhal maznunun mafevki olan makama tebliğ olunur.

2 - Askerî mafevk, madunun kendisine ihbar olunan veya sair suretle ittilâna vasıl olan suçları hakkında askerî mahkemelerce takibat yapılacaksa maznuniyet sebeplerini ve delillerini ihtiva eden bir vak'a raporu tanzim ile âmiri âdliye gönderir.

3 - Cümhuriyet müddei umumileri diğer zabita makam ve memurları ve askerî mafevk, hadisenin subut vasıtalarını ve delillerini ziyadan vikaye için âmiri adlînin müdahalesine kadar tehiri caiz olmıyan tedbirleri alırlar.

4 - Her hangi bir adlî tahkikata süratle başlamak mukatazi olduğu takdirde, askerî mafevkin veya erniyet hizmeti gören makamlarla askerî ve adlî zabita memurlarının talebi üzerine ve fevkalâde hallerde bilâ talep en yakın askerî adlî hâkim veya adliye müstantıkları bu tahkikatı yaparlar.

5 - Zaruret halinde bu tahkikat bir zabiti adlî tarafın-

İlk tedbirler

dan dahi yapılır. Tahkikat neticeleri derhal âmiri alîye bildirilir. Âmiri adlî kendisini takibatta salâhiyetli görmezse salâhiyetli makama tevdi eder.

Şüpheli ölüm ihbarı

SEKSEN DÖRDÜNCÜ MADDE —

1 - Muvazzaf ve müstahdem askerî şahıslardan bir ölünün tabiî sebeplerden ölmediği şüphesini verecek emareler olursa ve yahut hüviyeti mechul askerî bir şahsın ölüsü bulunursa askerî ve sivil zabıta memurları ve köy muhtarları keyfiyeti Cümhuriyet müddei umumisine ihbar etmekle beraber en yakın askerî makama da bildirmekle mükelleftir.

2 - Ölünün defni ancak askerî makamın ve zaruret halinde Cümhuriyet müddei umumisinin veya sulh hâkiminin yazılı ruhsatına bağlıdır.

Adliye muavenet

SEKSEN BEŞİNCİ MADDE — Askerî kazaya tabi olmıyan bir fiilden dolayı askerî şahıslar hakkında adliyece yapılacak tahkikatta kolaylık ve yardım gösterilir.

Hazırlık tahkikatı

SEKSEN ALTINCI MADDE —

1 - Âmiri adlî bir ihbar ile veya her hangi bir suretle bir suçun vukuunu öğrenir öğrenmez, dava açılmasına lüzum olup olmadığına karar vermek üzere, bir hazırlık tahkikatı yapılmasını emreder.

2 - Hazırlık tahkikatına alaylarda bir zabiti adlî ve mafevk makamlarda bir askerî adlî hâkim memur edilir. Basit işlerde disiplin âmirleri vasıtasile yapılacak tahkikat kâfidir.

3 - Maznun cürmü itiraf etmiş olsa bile, zati vak'anın tahkiki muktazidir.

4 - Âmiri adlî ihbar üzerine takibata lüzum görmezse, bu bapta verilen karar sebepleriyle birlikte dosyasına konur.

5 - Yapılan hazırlık tahkikatı hukuku âmme davasının açılmasını haklı göstermeğe kâfi değilse âmiri adlî tahkikata mahal olmadığına karar verir ve bu karar sebepleriyle birlikte dosyasına konur.

6 - 4 ve 5 numaralardaki kararlar suçtan zarar gören varsa ona tebliğ olunur. Suçtan zarar gören kimse bu karar aleyhine tebliğden on beş gün içinde mafevk âmiri adlî nezinde itiraz edebilir. Mafevk âmiri adlinin kararı kat'idir.

İnzibat cezasının takibata tesiri

SEKSEN YEDİNCİ MADDE —

1 - Askerî ceza kanununun 18 inci maddesinde yazılı hallerde fiil salâhiyetli disiplin âmiri tarafından bir disiplin cezası ile cezalandırılmış ise artık askerî mahkemede takip edilemez.

2 - Âmiri adlî bizzat daha yüksek disiplin âmiri değilse disiplin âmirinin askerî mahkemeye sevk hakkındaki reyine muhalif olarak, disiplin cezasını kâfi sayıp askerî mahkemede takibattan istinkâf edemez.

SEKSEN SEKİZİNCİ MADDE —

Vatan, Cümhuriyet ve Reiscümhur ve Teşkilâtı Esasiye kanunu aleyhinde yapılan hiyanet fiillerinden dolayı âmiri adliler hemen silsilei meratip yolile en büyük kumanda makamına malûmat verirler.

SEKSEN DOKUZUNCU MADDE — Yapılan hazırlık tahkikatı hukuku âmme davasının açılmasını haklı göstermeğe kâfi ise âmiri adlî ilk tahkikatın açılmasını emreder.

Bu tahkikatın icrasına memur edilen bir zâbiti adlî veya askerî adlî hâkim müstantık sıfatile maznunun yalnız aleyhine olan hususları değil lehine olan cihetleri de arar ve gaip olmasından korkulan delillerin toplanmasına çalışır.

DOKSANINCI MADDE —

1 - 89 uncu maddede yazılı maksada varmak için şahitlerle ehli hibrenin yeminli ifadelerinin alınmasında dahil olmak üzere, müstantık her nevi tahkikatı yapar ve aynı maksada binaen bilecimle makamlar ve müesseselerden malûmat isteyebilir. Adlî ve askerî müstantıklar vasitasile istinabe yapar.

2 - Bu baptaiki talepler kaideten âmiri adlî ve müstantık tarafından imza edilir.

DOKSAN BİRİNCİ MADDE — Askerî ve mülkî inziyat memurları müstantık tarafından vaki olan talepleri yapmakla mükelleftir.

DOKSAN İKİNCİ MADDE —

1 - Her tahkikat muamelesi bir zabıt varakasile tespit edilir. Ehemmiyetsiz işlerde bir derkenar yazılması kâfidir. Zabıt varakası, müstantıklık ile tahkikat esnasında hazır bulunan zabıt kâtibi tarafından ve derkenarlar yalnız müstantık tarafından imza edilir.

2 - Maznunun, şahitlerin ve ehli hibrenin dinlenmesinde zabıt kâtibi bulunur. Zaruret halinde ehil ve münasip biri bu vazifeyi yapabilir.

DOKSAN ÜÇÜNCÜ MADDE —

1 - Zabıt varakası, tahkikat muamelesinin nerede ve ne vakit yapıldığını ve bu muameleye iştirak eden veya bunda alâkası olanların isimlerini ve muhakeme usullerinin esaslî merasimine riayet edilip edilmediğinin anlaşılmasına müsait olacak izahatı da ihtiva eder.

2 - Muamelelerde hazır bulunan alâkadarlarca tasdik olunmak üzere zabıt varakasının kendilerine taallûk eden cihetleri okunur veya kendilerine okutturulur ve bu tasdik zabıt varakasına yazılarak alâkası olanlara imza ettirilir. İmzadan kaçınılırsa sebepleri yazılır.

DOKSAN DÖRDÜNCÜ MADDE —

1 - Keşif ve muayenenin icrası sırasında müddei umumî, maznun veya müdafii bulunabilir.

Vatan, cümhuriyet reisi cümhur aleyhine yapılan hiyanet fiillerinin ihbarı

İlk tahkikatın açılması

Müstantığın salâhiyeti

Müstantığın taleplerini icrası

Zabıt varakası

Zabıt varakasının tanzimi

Keşif, muayene, şahit ve ehli hibre işlerinde bulunacaklar

2 - Bir şahit veya ehli hibrenin duruşma sırasında hazır bulunmayacağı umulan veya meskeninin uzaklığı sebebiyle bulunması güç görülen hallerde bunların dinlenmesinde dahi aynı hüküm caridir.

3 - Bu işlerde hazır bulunmak hakkını haiz olanlara, işin geri kalmasına meydan vermemek kaydile, bu işin yapılması gününden evvel haber verilir.

4 - Muvazzaf veya müstahdem askerî şahıslar ile mevkuf bulunan maznunlar vazifelerini yaptıkları veya mevkuf tutuldukları bina dahilinde yapılacak işlerde hazır bulunmayı isteyebilirler.

5 - Bu işlerde hazır bulunmağa mezun olan kimseler kendilerine ait mani sebeplere istinaden işin başka güne bırakılmasını istiyemezler.

Maznunun hazır bulunmayacağı hal

DOKSAN BEŞİNCİ MADDE — Maznunun hazır bulunması şahitlerden birinin hakikata muvafık şahadet etmesine mani olacağından korkulursa o işte maznunun bulunmamasına karar verilebilir.

Âmiri adlînin teftiş salâhiyeti

DOKSAN ALTINCI MADDE —

1 - Âmiri adlî her vakit dosyaları gözden geçirerek tahkikatın hal ve vaziyeti hakkında malûmat ve meselenin tavzihi için elverişli gördüğü tedbirleri almağa salâhiyetlidir. Şu kadarki tahkikat işlerine iştirak etmeğe mezun değildir.

2 - Hususî mulâhazalardan dolayı muvafık görürse tahkikatı talep eden âmiri adlî muamelei tahkikiyede hazır bulunup zabıt varakasını müstantık ile birlikte imza etmek üzere maznunun rütbesinde veya mafevki rütbede bir zabıt tayin edebilir. Bu zabitin zabıt varakası münderecatına karşı bir itirazı varsa altına yazar.

3 - Müstantık muamelâtı tahkikiyede hazır bulunmak ve zabıt varakasını müstereken imza etmek üzere, kendisine bir zabıt terfikini âmiri adlîden talep etmeğe salâhiyetlidir.

İlk tahkikatın gayesi

DOKSAN YEDİNCİ MADDE — İlk tahkikat maznun hakkında son tahkikatın açılmasına veya muhakemesinin menine dair bir karar verilmeğe müsait bir derecede bütün delillerin toplanmasını ve elde edilmesini tazammun eder.

Müstantığın kendiliğinden yapabileceği tahkikat

DOKSAN SEKİZİNCİ MADDE —

1 - Tahkikat esnasında askerî başka bir suç hakkında bir zam hasıl olduğu takdirde müstantık acele hallerde bu bapta icabeden tahkikat muamelâtını dahi bilâ talep yapar.

2 - Bu tahkikatı havi evrak, icabeden emrin verilmesi için derhal âmiri adliye gönderilir.

Seferberlikte ilk tahkikat

DOKSAN DOKUZUNCU MADDE — Seferberlikte ve seferî sayılan sefinede bu fasılda yazılı ilk tahkikattan sarfi nazar edilebilir. Her halde bu tahkikat mümkün olduğu kadar tahdit ve tesri edilecektir.

A - Muvakat sorgu

YÜZÜNCÜ MADDE —

- 1 - Muvazzaf, müstahdem askerî şahıslardan maznunlar, sorgu için âmirleri tarafından emir yolile gönderilir.
- 2 - Mevkuf olanlar, muhafaza altında gönderilir.

*Maznun askerlerin
celbi*

YÜZ BİRİNCİ MADDE —

- 1 - Asker olmıyan maznunlar sorgu için celpname ile davet olunur. Gelmezse zorla getirileceği celpnameye yazılır.
- 2 - Hakkında tevkif müzekkeresi kesilmesi için kâfi sebepler bulunan maznunun ihzarı emrolunabilir. Evvelce celpname tebliğ edilmeksizin ihzarı emretmeğe âmiri adlı ve müstacel hallerde müstantık salâhiyetlidir.
- 3 - İhzar müzekkeresi açıkça maznunun kim olduğunu ve şeklini, kendisine atfedilen suç ve zorla getirilmesi sebeplerini muhtevi olur.
- 4 - İhzar müzekkeresi ile yakalanan, hemen ve mümkün olmazsa, nihayet 24 saat için de sorguya çekilir ve bu müzekkere ile ancak bu müddet içinde mevkuf tutulabilir.

*Asker olmıyan maz-
nunların celbi*

YÜZ İKİNCİ MADDE —

- 1 - Maznun evvelce sorguya çekilmiş olsa bile ilk tahkikat esnasında dahi behemehal sorguya çekilir.
- 2 - Sorgunun iptidasında, kendisine isnat edilen suçun neden ibaret olduğu maznuna anlatılır.
- 3 - Sorgu, maznunun kendi lehine olup söyliyeceği delillere mani olmamalıdır.
- 4 - Maznunun birinci sorgusunda kim olduğu ve şahsî halleri hakkında dahi malûmat alınır.

Sorgunun tarzı

B - Muvakkat askerîen işten el çektirme tevkif, muvakkat yakalama, salıverme

YÜZ ÜÇÜNCÜ MADDE — Askerî şahıslardan bir maznunun yapılan tahkikat dolayısıyla ne dereceye kadar muvakkaten askerî işten el çektirileceğine dair karar vermeğe alay kumandanlarından itibaren âmiri adliler salâhiyetlidir. Bu muamele açığa çıkarmak değildir.

Muvakkaten işten elçektirilme

YÜZ DÖRDÜNCÜ MADDE—

- 1 - Maznunun tahkikat esnasında tevkif edilip edilmeyeceği hakkında âmiri adlı karar verir. Tevkif müzekkeresi ceza muhakemeleri usulü kanununun 106 ncı maddesinde yazılı şekilde olarak yalnız âmiri adlı tarafından verilir.
- 2 - Tevkif müzekkeresi aleyhine, mafevk âmiri adlı nezdinde itiraz olunabilir. Mafevk âmiri adlinin kararı kat'idir.

Tevkif kararı ve müzekkeresi

*Maznunun tevkifini
mucip sebepler*

YÜZ BEŞİNCİ MADDE —

1 - Suçu işlediğine dair aleyhinde kuvvetli deliller elde edilen maznun aşağıda yazılı hallerde tevkif olunabilir:

A : Tahkikatın taallük ettiği suç ağır cezayı müstelzim cürümlerden ise;

B - Maznunun kaçması şüphesini uyandıracak vakıalar varsa;

C : Askerî disiplinin muhafazası maznunun tevkifini mucip ise;

D : Cürmün izlerini yok edeceğini veya şeriklerini uydurma beyanata veyahut şahitleri yalan şahitliğe veya şahitlikten kaçınmağa sevkeyliyeceğini gösterir veyahut salıverildiği halde yeniden suç yapacağına delâlet eder sebepler varsa;

H : Suç Devlet veya Hükûmet nüfuzunu kıran veya memleketin asayişini bozan fiillerden bulunur ve yahut adabı umumiye aleyhine olursa.

2 - Bu vakıalar ve haller dava dosyasında gösterilir.

Mevkufun sorguya çekilmesi

YÜZ ALTINCI MADDE —

1 - Tevkif edilen şahıs tevkifhaneye konulduğunun niha yet ertesi günü zan altında bulunduğu husustan dolayı sorguya çekilerek tevkif müzekkeresi aleyhine itiraz hakkı olduğu kendisine bildirilir.

2 - Âmiri adlî mevkufiyet halinin devamına lüzum olup olmadığını re'sen tetkik eder. Bu tetkik tevkif tarihinden itibaren 30 gün içinde yapılmak lâzımdır. Bu tetkik neticesinde âmiri adlî maznunu serbest bırakmadığı takdirde yeni baştan ne zaman tetkikat yapacağını da kararlaştırır. Bundan sonra vaki olacak tetkikler 3 haftadan az ve 2 aydan fazla olmıyan mehiller için de yapılmalıdır.

*Mevkufun konacağı yer
ve hakkında yapılacak
muamele*

YÜZ YEDİNCİ MADDE —

1 - Tevkif edilen kimse mümkün olduğu kadar mahkûmlardan ayrı bir yere konur ve ayrı bir odada bulundurulur.

2 - Mevkuf hakkında ancak tevkif ile gözetilen gayeyi ve tevkifhanenin intizamını temin edecek kadar takyidatta bulunulur.

3 - Mevkuf tevkifhanenin intizam ve emniyetini bozma- mak ve tekifhanedeki gaye ile uygun olmak şartile servet ve vaziyetine göre kendi masrafile istirahat ve meşgalesini tanzim edebilir. Bu ahkâma riayet şartile okumak ve yazmaktan menedilmez.

4 - Mevkuf tevkifhanede ancak ciddî bir tehlike teşkil ettiği ve bilhassa diğer mevkufunların emniyeti için zarurî görüldüğü veya intihar ve kaçmağa teşebbüs ettiği veya bu hususlarda hazırlıkta bulunduğu takdirde demir vurulabilir. Şu kadarki duruşmağa serbest çıkarılır.

5 - Bu tedbirler ancak âmiri adlînin kararile alınır.

Acele hallerde başkalarının alacağı tedbirler hemen âmiri adlînin tasvibine arz olunur.

YÜZ SEKİZİNCİ MADDE —

1 - Tevkif müzekkeresi, tevkif sebeplerinin kalmaması ile, geri alınacağı gibi maznunun muhakemesinin men'ine veya beraetine karar verilmek suretile dahi nihayet bulur.

2 - Bir kanun yoluna müracaat maznunun salıverilmesini geri bırakmaz.

3 - Salıverilen maznun hakkında yeni deliller elde edilirse, yeniden tevkif müzekkeresi verilebilir.

YÜZ DOKUZUNCU MADDE —

1 - Maznunları yakalamağa mezun olanlar şunlardır:

A : Tevkif ihtimali mevcut olan hallerde askerî karakollar, müstantik;

B : 105 inci maddenin A. B. D. ve H fıkralarında yazılı hallerde maznunun yakalanmasını tehirde tehlike olur ve orada maznunun bir âmiri askerîsi veya bir askerî karakol bulunmazsa zabıta memurları,

C : Meşhut cürüm sırasında rastlanan ve meşhut cürümden dolayı kovalanan askerî şahsın kaçması umulur veya hemen hüviyetini tayin mümkün olmazsa, herkes;

2 - Zabıt sınıfında bulunan ve resmî elbiseyi giymiş olan askerî şahısların kaçması ve hüviyetinin tayini mümkün olmaması ihtimalleri ancak ağır cezaları mucip meşhut cürüm halinde varit olabilir.

YÜZ ONUNCU MADDE — Yakalanan şahıs salıverilmezse heman en yakın askerî bir makama teslim edilecektir. Bu makam yakalanan şahsı derhal sorguya çekecek ve salıverilmesine karar vermezse salâhiyetli âmiri adliye teslim edecektir.

YÜZ ON BİRİNCİ MADDE —

1 - Tevkif edilecek şahıs kaçak olur veya saklanmış bulunursa âmiri adlî yakalama müzekkeresi verebilir.

2 - Maznun hapishaneden kaçar veya başka bir suretle nezaret ve muhafaza altından sıyrılmış ve yahut askerlik hizmetinden firar etmiş ise bilûmum askerî âmiri adlîler yakalama müzekkeresi verebilirler.

3 - Yakalama müzekkeresi, tevkif edilecek şahsın, mümkün olduğu kadar açıkça, kendini ve şeklini ve kendisine atfedilen suçu ve nereye teslim edileceğini muhtevi olur.

4 - Bu müzekkere yakalanması emredilen şahsın doğduğu yerde veya son ikametgâhında veya cürmün yapıldığı yerde çıkan gazeteler ve sair münasip vasıtalarla ilân olunur.

YÜZ ON İKİNCİ MADDE — Bir şahıs tekif veya yakalama müzekkeresile elde edilmiş ve en geç elde edildiği günü takip eden günde tevkif müzekkeresini veren âmiri adliye ve yakalama müzekkeresinde gösterilen yere teslim edilemez ise en yakın bir makama sevkedilecek ve bu makam

*Tevkif müzekkeresinin
geri alınması ve hük-
münün bitmesi*

*Maznunları yakalamağa
mezun olanlar*

*Yakalanan kimsenin
sorguya çekilmesi*

*yakalama müzekkeresi
ve sebepleri*

*Yakalanan kimsenin en
yakın askerî makama
teslimi*

tarafından heman sorguya çekilecektir. Sorgu neticesinde takibata tabi olan şahıs olmadığını veya takibat emrinin geri alındığını ispat ederse derhal salıverilir.

C - Şahitler

Şahitlerin celbi

YÜZ ON ÜÇÜNCÜ MADDE —

- 1 - Askerî şahıslardan şahitler resmî emir ile getirilir.
- 2 - Sair şahıslar, celpname ile davet olunur.
- 3 - Dâvete itaat etmeyenlerin kanunî akibetleri de celpnamede yazılıdır.
- 4 - Şahitler mevküflü veya acele hususlarda müzekkere ile de celbolunabilir. Şu kadarki müzekkerede bu suretle celbin sebepleri gösterilir.

Şahitler hakkında ceza muhakeme usulleri kanununu hükmünün tatbik olunacağı

YÜZ ON DÖRDÜNCÜ MADDE — Ceza muhakemeleri usulü kanununun şahitler hakkındaki hükümleri askerî işlerde de caridir.

D - Ehli hibre ve keşif

Ehli hibrenin tabi olacağı hükümler

YÜZ ON BEŞİNCİ MADDE — Ceza mahkemeleri usulü kanununun aşağıda yazılı 116 ve 118 inci maddelere muğayir olmıyan ehli hibre ve keşfe dair hükümleri askerî adliyede de caridir.

YÜZ ON ALTINCI MADDE —

1 - Ehli hibrenin intihap ve adedinin tayini âmiri adliye, acele hallerde müstantıka aittir.

2 - Tıbbî adliye müteallik meselelerde aşağıdaki kaidelere riayet olunur.

A : Asker hekimler tahkikatta ilk ehli hibre sıfatile bulunur.

B : Daha yüksek mütalealara lüzum varsa fırka ve kolordu baş hekim ve muadili ile diğer askerî iki hekimlerden mürekkep bir komisyona havale edilir.

C : İkinci fıkradaki komisyon mütaleatından sonra da tereddüt hasıl olduğu takdirde, sıhhiye dairesi reisliğinin mütaleasına müracaat edilebilir. Sıhhiye dairesi icabında mütehassıslardan mürekkep bir komisyon teşkil eder.

Bu mütalealar ihtisas mütalealarının sonu olur.

D : Askerî adliye tahkikatında “otopsi” ve ahvali dımağiye muayeneleri hakkında verilmiş olan raporlar kolordu baş hekim veya muadilleri tarafından gösterilen lüzum üzerine tıbbî adlî meclisine sevk edilir.

3 - Türk ceza kanununun 456 inci maddesindeki neticeleri tevlit eden veya etmesi mümkün olan hallerde iki askerî hekim tarafından muayene yapılacaktır. Her halde bunlardan biri en aşağı yüzbaşı rütbesinde olmalıdır.

4 - İhtisas mütaleaları yazı ile beyan olunacak ise, rapor ehli hibre tarafından birlikte, eğer raporlar muhtelif ise her biri tarafından ayrı ayrı tanzim olunur.

YÜZ ON YEDİNCİ MADDE — Muayyen hususlarda rey ve mütalealarını beyan ile tavzif edilmiş resmî ehli hibre mevcut ise hususî sebepler olmadıkça başkası tayin edilemez.

Resmî ehli hibre

YÜZ ON SEKİZİNCİ MADDE — Keşif askerî müstantik veya askerî adlî hâkim veya naipleri veya istinabe olunan hâkim ve, geciktirilmesinde mazarrat olan hallerde, en yakın mahal adliye hâkimi tarafından yapılır.

Keşif ve otopsi

Otopsi, askerî adlî hâkim veya mahallî adliye hâkiminin huzurunda ve mümkün olduğu takdirde iki asker hekim tarafından yapılır.

E. Zbit ve arama

YÜZ ON DOKUZUNCU MADDE — Ceza muhakemeleri usulü kanununun aşağıda yazılı maddelere mugayir olmiyan, zapt ve aramaya dair hükümleri askerî adliyede de tatbik olunur.

Zapt ve arama usulleri

YÜZ YİRMİNCİ MADDE —

1 - Muvazzaf ve müstahdem askerî şahıslar hakkında zapt ve aramaya karar vermek, alay kumandanından itibaren âmiri adliye ve pek acele hallerde müstantika aittir.

*Zapt kararı vermek
salâhiyeti ve buna itiraz*

2 - Hizmet için tahsis edilmiş mahallerden gayri yerlerde yapılan aramalar ve zabıtlara karşı, icraattan itibaren üç gün zarfında mafevk âmiri adlî nezdinde itiraz olunabilir.

3 - Bir askerın kâğıtlarını tetkik salâhiyeti askerî suçlarda âmiri adliye aittir.

YÜZ YİRMİ BİRİNCİ MADDE —

1 - Askerî şahıslardan gayrisi hakkında yapılacak arama ve zabıt muameleleri talep üzerine adliyece yapılır. Askerî makamlar da bu işte bulunmak üzere davet edilir.

Asker olmiyanlar hakkında zapt ve arama

2 - Seferberlikte birinci fıkra hükümleri tatbik edilmez zabıt ve arama hakkında 120 inci madde hükümleri caridir.

YÜZ YİRMİ İKİNCİ MADDE — Arama esnasında tahkik edilen vakia ile münasebeti olmayıp fakat cezayi müstelzim diğer bir fiilin vukuuna delâlet eden maddeler dahi zabtedilir ve âmiri adliye veya salâhiyetli Cümhuriyet müddei unumisine bildirilir.

Arama esnasında bulunan diğer şeyler

Üçüncü fasıl

Son tahkikatın açılması kararı

YÜZ YİRMİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Müstantik 97 inci madde mucibince tahkikatın bittiğine kanaat ederse dosyasını âmiri adliye verir ve neticeye dair yazılı mütaleasını bildirir.

İlk tahkikat bittikten sonra yapılacak muamele

YÜZ YİRMİ DÖRDÜNCÜ MADDE —

1 - Âmiri adlî tahkikatın tamikini emredebilir.

2 — Âmiri adlî, irtikâptan ve rüşvet almak ve vermek-

Tahkikatın tamiki

ten maznun olanlardan kendisinin ve karısının servetlerine ve yaşayış tarzlarına dair menbalarını gösterir bir beyanname vermelerini emreder. Bu mecburiyeti ifa etmiyen veya ifade teallül gösteren maznunlar tevkif olunur.

3 — Son tahkikatın açılmasına karar vermek bu beyannameye müsteniden tahkikatın ikmaline bağlıdır.

Âmiri adlînin kararları

YÜZ YİRMİ BEŞİNCİ MADDE — Âmiri adlî tahkikatın neticesine göre maznun hakkında, ya son tahkikatın açılmasına veya maznunun muhakemesinin men'ine ve yahut son tahkikatın muvakkaten tatiline karar verir.

Muhakemenin men'ine dair olan kararın tebliği ve buna itiraz

YÜZ YİRMİ ALTINCI MADDE —

1 - Muhakemenin men'ine dair karar maznuna tebliğ olunur.

2 - Muhakemenin men'ine dair kararlar hakkında takibat talep eden makama da sebeplerinin beyanile tebliğ olunur. Bu makam bir hafta zarfında bu karara karşı mafevk âmiri adlî nezdinde itiraz edebilir. Mafevk bu itirazı reddederse işbu reddin tebliği tarihinden itibaren on dört gün zarfında itiraz eden askerî temyiz mahkemesine müracaat edebilir. askerî temyiz mahkemesine verilecek itiraznamede sebepler ve deliller gösterilir.

Muhakemenin men'ine dair karar hakkındaki müracaatlar ve halli

YÜZ YİRMİ YEDİNCİ MADDE —

1 - İtiraz usulü dairesinde ve kanunî müddet içinde verilmemiş veya esbap gösterilmemiş ise reddolunur. İtiraz kanuna muvafık olarak yapılmış ise, askerî temyiz mahkemesi tahkikat evrakını getirtir ve itirazı maznuna tebliğ eder ve bir müddet tayinile bu müddet içinde bir diyeceği varsa demesini bildirir.

Askerî temyiz mahkemesi bir askerî adlî hâkim vasıtasile tahkikat yaptırabilir.

2 - Kanunen takibatta bulunmağa kâfi sebepler yok ise askerî temyiz mahkemesi itirazı ret ve keyfiyeti, kararı itiraza uğrayan âmiri adlî ile, itiraz edene ve maznuna tebliğ eder. İtiraz reddedilmiş olsa bile maznun aleyhine yeni deliller çıkarsa yeniden takibat yapılabilir.

3 - Askerî temyiz mahkemesi itirazı varit görürse, maznun hakkında takibat yapılmasına karar verir, ve âmiri adlî bu karar üzerine 129 uncu madde mucibince hareket eder.

Son tahkikatın tatili kararı

YÜZ YİRMİ SEKİZİNCİ MADDE — Maznunun gaip olması veya suçu işledikten sonra akıl hastalığına uğraması sebebiyle son tahkikat yapılmasının imkânsızlığı anlaşılırsa âmiri adlî tahkikatın muvakkaten tatiline karar verir.

Son tahkikatın açılması kararı

YÜZ YİRMİ DOKUZUNCU MADDE — Maznun aleyhinde cezayı müstelzim ve askerî mahkemelerde takibi mukatazi suçlara dair kâfi derecede deliller meycut ise ve münhasıran disiplin cezası verilmek icap eden fiillerden değilse âmiri adlî ya son tahkikatın açılmasına karar verir, veya işi salâhiyetli âmiri adlîye tevdi eder.

YÜZ OTUZUNCU MADDE —

1 — Son tahkikatın açılmasına dair karar aleyhine maznun tarafından itiraz olunamaz.

2 — İrtikâp, rüşvet almak ve vermekten, ihtilâstan, zimmete para geçirmekten ve doğrudan doğruya veya memuriyet vazifesini sui istimal suretile kaçakçılıktan ve resmî müzayede ve münakasalara fesat karıştırmaktan maznun olanlar hakkında son tahkikatın açılması kararla birlikte tevkiflerine karar verilir ve bunlar hakkında mahkemelerce duruşma her halde mevkuften cereyan eder.

YÜZ OTUZ BİRİNCİ MADDE —

1 - Maznun askerî ceza kanununun (18) inci maddesi mucibince disiplin cezası ile cezalandırılmak icabeden bir suç yapmış ise âmiri adlî bu cezanın kifayet edip etmediğini takdir eder. Ancak âmiri adlî maznun hakkında disiplin cezası emrecek mafevkî değilse, âmiri adlî ile disiplin âmiri arasında bu bapta tahaddüs edecek ihtilâfta disiplin âmirinin noktai nazarı müracahtır.

2 - Âmiri adlî disiplin cezasını emrecek mafevk ise ya bizzat emreder veya maznunun en yakın disiplin âmirine havale eder.

YÜZ OTUZ İKİNCİ MADDE —

Tahkikat neticesinde maznunun müteaddit suçlar yapmış olduğu tebeyyün ederse ve bu suçlardan biri diğerinden ehemmiyetsiz görülürse, âmiri adlî mühim olanları hakkında karar verilinceye kadar ehemmiyetsiz gördüğü fiiller hakkında son tahkikatın yapılmasından vaz geçebilir.

YÜZ OTUZ ÜÇÜNCÜ MADDE — Âmiri adlinin son tahkikatın açılmasına dair vereceği kararda maznuna isnat olunan suçun neden ibaret olduğu ve bu suçun kanunî unsurlarile tatbiki içap eden kanun maddesi ve duruşmanın hangi askerî mahkemede lâzım geleceği tasrih olunur.

YÜ ZOTUZ DÖRDÜNCÜ MADDE —

1 - Son tahkikatın açılmasına dair emir, sebepleri ve yapılan tahkikatın neticelerini ihtiva eden iddianame ile birlikte maznuna tebliğ olunur. İddianame âmiri adlî tarafından imza edilir.

2 - Seferberlikte ayrıca iddianame tanzimine lüzum yoktur.

YÜZ OTUZ BEŞİNCİ MADDE —

1 - Muvazzaf ve müstahdem askerî şahıslara veya mevkuft olan maznunlara 134 üncü madde mucibince yapılacak tebliğat bir zabiti adlî veya askerî adlî hâkim tarafından yapılır ve kendisine, müddafaa maksadı ile bir talebi varsa, vaktında bildirmesi söylenir. Bu tebliğat mahallî bir adliye hâkimi vasıtasile de yapılabilir.

2 - Bu tebliğat ve maznun tarafından verilen izahata dair bir zabıt varakası yapılır.

Maznunun itirazı

Disiplin cezası verilecek hal

Müteaddit suçların ayrılması

Son tahkikatın açılması kararına yazılacak şeyler

Iddianame

Son tahkikat kararının maznuna tebliği

3 - Mühim suçlarda son tahkikatın açılması kararile id-dianamenin birer sureti maznuna verilmelidir.

4 - Maznun mevkuf ise ve müdafii varsa bu evrak maznunun müdafiiine tebliğ olunur.

5 - Seferberlikte bu usul tatbik olunmıyabilir.

*Asker olmıyanlara teb-
ligat*

YÜZ OTUZ ALTINCI MADDE — Maznun 135 inci maddenin birinci fıkrasında gösterilen şahıslardan değilse kendisine yapılacak tebligat mezkûr madde mucibince ve yahut 72, 73 ve sonra gelen maddelere göre yapılır.

Hukuku amme davası

YÜZ OTUZ YEDİNCİ MADDE — Maznuna 135 ve 136 inci maddeler mucibince tebligat yapılnca hukuku âmme davası açılmış olur.

*Amiri adlînin değişmesi
halinde yapılacak mu-
amele*

YÜZ OTUZ SEKİZİNCİ MADDE — Son tahkikatın açılması kararı veyahut disiplin cezası emri verilmezden evvel, maznun terfi, nakil veya tahvili memuriyet etmiş ise ve diğre bir âmiri adlînin salâhiyeti dahiline geçmiş ise iş yeni âmiri adliye verilir. Maznunun terfi dolayısıyla âmiri adlî değişmiş ise askerî mahkeme dahi ona göre değişmek lâzım gelir.

Dava ve duruşma

YÜZ OTUZ DOKUZUNCU MADDE —

1 - Son tahkikatın açılması kararı üzerine 151 inci mad-denin hükmü muhafaza edilmek şartile dava hükme bağlan-malıdır.

2 - Askerî mahkemelerde hükümden evvel duruşma yapılır.

Dördüncü fasıl

Duruşma hazırlığı

*Askerî mahkemeler na-
sıl toplanır*

YÜZ KIRKINCI MADDE — Son tahkikatın açılması emri tebliğ edildikten sonra askerî mahkemeler âmiri adlînin emrile toplanır

Hâkimler remsî tebliğ ile mafevkler tarafından çağırılır.

*Askerî mahkeme teşki-
linde güçlük olursa
yapılacak muamele*

YÜZ KIRK BİRİNCİ MADDE —

1 - Âmiri adlî salâhiyeti dahilindeki askerî mahkemeleri teşkil için icap eden zabıtları bulamaz veya diğer kanunî sebeplerden dolayı mahkeme teşekkül edemezse ya noksan olan hâkimlerin tayini veya davanın görülmesi için diğer bir âmiri adliye müracaat eder.

2 - Maznun veya şahitlerin buldukları mahal uzak bulunur veya askerî mahkemeye âzanın gelmesine askerî hizmetler mani olursa, yine aynı veçhile hareket olunur.

*Başka âmiri adliye gön-
derilen davalarda maz-
nunun âmiri adlîsinin
salâhiyetleri*

YÜZ KIRK İKİNCİ MADDE —

1 - 141 inci maddede yazılı olan hallerde kanun yollarına müracaat ve cezanın tenfizi hakkı davayı tevdi eden âmiri adliye ait kalır. Bu âmiri adlî kendi emri altında bulunan

bir zabiti adliyi veya bir askerî adlî hâkimi müddei umumî olarak gönderilebilir.

2 - Sair hususları müracaat edilen âmiri adlî yapar.

YÜZ KIRK ÜÇÜNCÜ MADDE —

1 - Duruşmanın zamanını ve yerini âmiri adlî tayin eder.

2 - Devlet ve Hükûmete taallûk eden ve adabı umumiye aleyhine olan suçlar ile adam öldürmek cürümleri diğerlerinden önce görülür.

YÜZ KIRK DÖRDÜNCÜ MADDE — Âmiri adlî duruşma için icap eden celpnameleri tebliğ eder ve suçun subutuna yardım edecek sebepleri askerî mahkemeye verir. Şahit ve ehli hibrenin çağırılması ve getirilmeleri ikinci faslın C, D, kısımlarındaki hükümlere nazaran yapılır.

YÜZ KIRK BEŞİNCİ MADDE —

1 - Askerî şahıslardan olan maznunlar tayin olunan zamanlarda askerî mahkemelerde bulundurulacaktır. Maznuna 135 inci madde mucibince son tahkikatın açılması kararının tebliğiyle duruşma günü arasında alay mahkemelerinde üç gün ve diğer askerî mahkemelerde bir hafta geçmek lâzımdır.

2 - Duruşmanın başlayacağı gün nihayet bir gün evvel maznuna tebliğ olunur. Bu muamelâtın yapıldığı muhakeme dosyasına kayıt olunur.

3 - Birinci ve ikinci fıkrada yazılı mühletler maznunun muvaffakatile azaltılabilir.

4 - Seferberlikte bu fıkralar tatbik olunmayabilir.

YÜZ KIRK ALTINCI MADDE —

1 - Askerî şahıslardan olmıyan maznunlar duruşmaya celpname ile çağırılır. Gayri mevkuf bir maznuna yapılacak celpnameye mazereti olmaksızın gelmediği halde tevkif olunacağı veya cebren getirileceği yazılır.

2 - Mevkuf olan maznunlar 73 maddeye tevfiakan duruşma gününün tebliği suretile çağırılır. Yukarıki madde mucibince celpnamenin tebliğiyle duruşma günü arasında en aşağı bir haftalık bir müddet bulunmak icap eder.

3 - Seferberlikte maznuna celpname tebliğine hacet yoktur. Maznun hale göre celp ve ihzar olunur.

YÜZ KIRK YEDİNCİ MADDE — Müdafî gerek maznun tarafından intihap edilip te mahkemeye haber verilmiş olsun, gerek mahkemece tayin edilmiş bulunsun maznunla birlikte çağırılır.

YÜZ KIRK SEKİZİNCİ MADDE —

1 - Maznun şahit veya ehlihibrenin davetini yahut müdafaa delillerinin toplanmasını talep ederse, bu delillerin taallûk ettiği vakıaları göstermek şartile duruşma gününden evvel bir arzuhal ile âmiri adlîye müracaat eder. Muvazzaf ordu efradının bu baptaki talepleri en yakın disiplinî âmiri

*Duruşmanın zamanı
ve yeri*

*Celpname ve sübut se-
beplerinin hazırlanması*

*Askerî maznunların as-
kerî mahkemelere sev-
ki, duruşma için verile-
cek mühletler*

*Asker olmayanların mah-
kemeye celbi ve mehil*

Müdafîin çağırılması

*Maznunun müdafaa de-
lillerinin toplanması
talebi*

tarafından tanzim olunacak bir zabıt varakasına yazılır.

2 - Âmiri adlinin bu taleplere müteallik kararı hemen maznuna tebliğ olunur. Bu karalara karşı tebliğ tarihinden üç gün içinde mafevk âmiri adli nezdinde itiraz olunabilir.

3 - Maznunun bu yoldaki talepleri reddedildiği takdirde yol masraflarını ve tarifeye göre verilmesi muktazi tazminatı askerî mahkemeye tevdi etmek şartile davet etmek istediği kimseleri doğrudan doğruya getirebilir. Doğrudan doğruya davet olunan kimsenin beyanatı hadisenin tenvirine yardım ederse, askerî mahkeme yukarıki fıkrada yazılı masraf ve tazminatın Devlet hazinesinden verilmesine karar verir.

*Şahit ve ehli hibrenin
naip ve istinabe yolu
ile dinlenmesi*

YÜZ KIRK DOKUZUNCU MADDE —

1 - Hastalık, malûliyet veya iktihamı mümkün olmayan başka bir sebeple bir şahit veya ehlihibrenin uzun veya gayri muayyen bir zaman için duruşmada hazır bulunması kabil olmayacağı anlaşılırsa âmiri adli bir askerî hâkim vasıtasile veya istinabe yoluyla onun dinlenmesine karar verebilir. Yemin verilmesi icap eden hususlarda yemin ettirildikten sonra dinlenir.

Bu hüküm meskenleri çok uzak ve celpleri müşkül olan şahitlerle ehlihibre hakkında da caridir.

*Şahit ve ehli hibrenin
dinleneceği günün bil-
dirilmesi*

YÜZ ELLİNCİ MADDE — İşin gecikmesine sebebiyet vermeyecekse şahit ve ehlihibrenin dinlenmesi için tayin edilen gün âmiri adli tarafından maznuna ve müdafine bildirilir. Bunların dinlenme sırasında hazır bulunmaları şart değildir. Bu bapta 94 üncü maddenin 4 numaralı fıkrası hükümleri tatbik olunur. Duruşma hazırlığı için yeni bir keşif ve muayeneye ihtiyaç görüldüğü takdirde aynı suretle muamele olunur.

*Son tahkikat kararının
değiştirilmesi ve geri
alınması*

YÜZ ELLİ BİRİNCİ MADDE — Yeni haller ve sebepler zuhurunda âmiri adli duruşmadan evvel maznun lehine olarak son tahkikatın açılması emrini değiştirebilir veya geri alabilir. Böyle bir halde 123 ve sonra gelen maddeler hükümleri tatbik olunur.

Beşinci fasıl

Davaya duruşma

Duruşma usulü

YÜZ ELLİ İKİNCİ MADDE — 139 uncu maddede beyan olunan duruşma hükme iştirak edeceklerin huzurile ara vermeksizin cereyan eder. Müddei umumilik vazifesini görececek bir askerî adli hâkim ve alay mahkemelerinde zabıtı adli ile zabıt kâtibinin dahil bulunmaları şarttır.

*Bir kaç müddei umumi-
nin ve müdafin iştiraki*

YÜZ ELLİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Askerî adliye heyetinden bir kaç müddei umumî ve zabıt kâtibi ve bir kaç müdafî aynı zamanda duruşmaya iştirak edebilecekleri gibi münavebe suretile işi aralarında taksim edebilirler.

YÜZ ELLİ DÖRDÜNCÜ MADDE —

1 - Duruşmanın talikına dair taleplere askerî mahkeme karar verir. Kısa bir zaman için tehir kararı reis tarafından da verilebilir.

2 - 209 uncu maddede yazılı hal müstesna olmak üzere müdafinin manii zuhur etmesi talik talebinde bulunmak için maznuna bir hak vermez

3 - 145 ve 146 inci maddelerde muayyen müddetlere riayet edilmemişse reis duruşmanın talikını istemeğe hakkı olduğunu maznuna bildirir.

YÜZ ELLİ BEŞİNCİ MADDE — Tehir edilen bir duruşmaya tehiri tarihinden itibaren nihayet sekizinci gün devam olunacaktır. Aksi takdirde duruşmaya yeniden başlamak icabeder.

YÜZ ELLİ ALTINCI MADDE — Duruşmanın taliki halinde askerî mahkeme maznun hakkında tevkif müzekkeresi verebilir. Hüküm verildiği zaman da aynı hal eardir.

YÜZ ELLİ YEDİNCİ MADDE — Mahkemeye gelmemiş olan maznun hakkında duruşma yapılamaz. Gelmemesinin makbul sebepleri ispat edilmezse 146 inci maddede yazılı maznunlar hakkında ihzar, veya tevkif müzekkeresi verilir.

YÜZ ELLİ SEKİZİNCİ MADDE — Maznun duruşmanın devamı müddetince hazır bulunur. Reis savuşmasının önüne geçmek için lâzım gelen tedbirleri alır. Duruşma tehir olduğu müddetçe nezaret altına da koyabilir. Maznun bu tedbirlere rağmen savuşur veya tehiri takip eden duruşmaya gelmezse dava hakkında evvelce kendisi sorguya çekilmiş ve artık huzuruna mahkemece lüzum görülmemiş olursa dava gıyabında bitirilebilir.

YÜZ ELLİ DOKUZUNCU MADDE —

1 - Ağır cezalı cürümlerin maadasında maznun bulunduğu mahallin uzaklığından dolayı muvafakatile duruşmada hazır bulunmak mecburiyetinden vareste tutulabilir.

Maznunun bu talebine duruşmadan evvel âmiri adlî ve duruşma esnasında mahkeme karar verir. Bu takdirde maznun ilk tahkikat sırasında sorguya çekilmemiş ise davaya esas olan vakıalar üzerine istinabe suretile sorguya çekilir. Sorguyu mutazammın olan zabıt varakası duruşma sırasında okunur.

2 - Mahkeme maznunun bizzat hazır bulunmasına, bir ihzar veya tevkif müzekkeresile getirilmesine her vakit karar verebilir.

3 - Maznunun hazır bulunmaksızın duruşma yapılabilecek olan davalarda bir müdafî göndermeğe hakkı vardır.

*Talik ve tehir talebi
ve kararları*

Tehir müddeti

*Mahkemenin vereceği
tevkif müzekkeresi*

*Maznunun gelmemesi
hali*

*Duruşma esnasında maz-
nunun savuşması*

*Maznunun hazır bulun-
mayacağı haller*

*Birden fazla davaların
birleştirilmesi*

YÜZ ALTMİŞİNCİ MADDE — Mahkeme kendi bakmakta olduğu davalar arasında irtibat gördüğü takdirde birlikte tahkik ve hükmolunmak üzere bu davaların birleştirilmesine karar verebilir.

Duruşmanın aleniyeti

YÜZ ALTMİŞ BİRİNCİ MADDE—

1 - Mahkemede duruşma alenî olur. Ancak umumî adabı ve emniyeti muhafaza maksadile veya askerliğe bir zararı dokunması melhuz olması sebebiyle duruşmanın bir kısmının veya tamamının gizli olmasına mahkeme karar verebilir.

2 - Duruşmanın gizli olması ve sebepleri alenî olarak teffim edileceği gibi hüküm de alenen teffim olunur.

3 - Mahkemelerin hususî kararile aleniyetin kaldırılmasını mucip sebepler alenen teffim edilmeyebilir.

*Aleniyetin kaldırılması
talebi hakkındaki du-
ruşmanın gizli olacağı
hal*

YÜZ ALTMİŞ İKİNCİ MADDE — Aleniyetin kaldırılması talebine dair yapılacak duruşma talep üzerine veya mahkemece tensip olunursa gizli olur.

Reisin salâhiyeti

YÜZ ALTMİŞ ÜÇÜNCÜ MADDE — Duruşmanın gizli olmasını istilzam eden sebeplerin ifşa edilmemesini reis askerî mahkemede bulunmaları zarurî olanlara, tenbih eder.

*Maznundan aşağı rüt-
beliler duruşmada bu-
lunmaz*

YÜZ ALTMİŞ DÖRDÜNCÜ MADDE — Duruşmada muvazzaf askerî şahıslardan maznundan aşağı rütbede, maznunlar müteaddit ise en büyüğünden aşağı rütbede olanların hazır bulunmasına müsaade edilmez. Vak'adan müteessir olan askerinin rütbesi ne olursa olsun duruşmada hazır bulunabilir.

Fakat mahkeme disiplin sebeplerinden dolayı bunu da çıkarabilir.

*Duruşmada bulunmak-
tan men edilenler ve
muhakemelerin neşri
memnuiyeti*

YÜZ ALTMİŞ BEŞİNCİ MADDE —

1 - Kadınların, on beş yaşını bitirmemiş olan çocukların ve hukuku âmmeden memnuiyete mahkûm olanların ve askerî mahkemenin haysiyetile mütenasip olmıyan şahısların alenî duruşmada bulunmaları menedilebilir.

2 - Muhakemelerin neşri yasaktır. Memnuiyet hilâfına hareket edenler hakkında ceza mahkemeleri usulü kanununun 377 inci maddesi mucibince ceza verilir.

Duruşma inzibati

YÜZ ALTMİŞ ALTINCI MADDE —

1 - Duruşmanın inzibatını temin reise aittir.

2 - Duruşmanın inzibatını ihlâl eden her şahsı reis mahkeme salonundan çıkartır.

3 - Muvazzaf ve müstahdem askerî şahıslardan birisi mahkemeye karşı münasip olmıyan bir söz veya harekette bulunursa hakkında disiplin cezası hükmolunur.

4 - Diğer şahıslar tararından böyle bir hal vukuunda reis tarafından mahkemenin kararile derhal tevkifhaneye gönderilir ve yirmi dört saat zarfında sorguya çekilerek inzibatî mahiyette olmak üzere bir haftaya kadar hapis veya yirmi

beş liraya kadar hafif para cezası ile cezalandırılmasına askerî mahkemece karar verilir. Bu kararlar kat'idir.

5 - Bir kimse mahkemede duruşma esnasında bir suç işlerse mahkeme vak'ayı tespit eder ve bu hususta tanzim edeceği zabıt varakasını salâhiyetli makama gönderir ve lüzum görür ise failin tevkifine de karar verir .

YÜZ ALTMİŞ YEDİNCİ MADDE —

1 - Duruşmayı idare etmek, maznunu sorguya çekmek, delilleri dinlemek işlerini askerî adli hâkim yapar.

2 - Alay mahkemelerinde duruşmanın idaresini reis âzadan birine bırakabilir.

3 - Duruşmanın yolunda olmadığına dair itirazlara mahkeme karar verir.

*Askerî adli hâkimin
vazifesi*

YÜZ ALTMİŞ SEKİZİNCİ MADDE —

1 - Müddei umumî ve maznun tarafından gösterilen şahitlerle ehli hibrenin dinlenmelerini ve istizahını azadan biri veya müddei umumî veya müdafî isterlerse bunların sual sormalarına müsaade edilir. Müdafî sualleri ancak duruşmayı idare eden hâkim vasıtasile sorabilir.

2 - İcapsız olan veya taallûku bulunmayan suallerin sorulmasını duruşmayı idare eden hâkim menedebilir.

3 - Bir sualin sorulması caiz olup olmadığına tereddüt edilirse mahkeme bir karar verir.

*Şahit ve ehli hibrenin
âza ve müddei umumî
ve maznun tarafından
istizahı*

YÜZ ALTMİŞ DOKUZUNCU MADDE —

1 - Duruşmaya maznun ve müdafî ve şahitler ve ehli hibrenin yoklanmasile başlanır.

2 - Çağırılanlar geldikten sonra, reis duruşmaya memur hâkimlerin isimlerini bildirir. Maznuna 65 inci maddenin birinci fıkrası hükümlerini iltar eder.

3 - Yukarıdaki merasim yapıldıktan sonra, reis şahitleri duruşma salonundan dışarıya çıkarır. Müteakiben duruşmaya başlanır. Maznunun hüviyeti sorulur. İddianame müddei umumî vazifesini gören askerî adli hâkim veya zabiti adli tarafından okunur. Bundan sonra 102 inci maddede mucibince maznun sorguya çekilir.

Duruşmaya nasıl başlanacağı

YÜZ YETMİŞİNCİ MADDE —

1 - Maznunun sorguya çekilmesinden sonra delillerin ikamesine başlanır. Bir delilin iradına müteallik talebin reddi mevzu bahis olur yahut bazı delillerin iradına müsaade olunması muhakemenin talikini icap ettirirse, mahkeme bu bapta bir karar verir.

2 - Mahkeme talep üzerine veya kendiliğinden şahitler ve ehlihibre celbini ve başka sübut sebeplerinin ihzar ve iradını emredebilir. Bu bapta 149 ve 150 inci maddelerin hükümleri tatbik olunur.

*Delillerin ikamesi ve
bu bapta talep ve
kararlar*

YÜZ YETMİŞ BİRİNCİ MADDE —

1 - Müddei umumî ile maznun ittifak ederlerse, mahkeme şu veya bu delilden sarfınazar edebilir. Eğer delillerden

*Delillerin geri alınması
ve reddi*

birinin ehemmiyetsiz olduğuna mahkemece karar verilir veya maznun lehine evvelce sabit olmuş bir keyfiyete teallük ederse, mahkeme bu delili reddedebilir.. Bu karar esbabı mucibesile zapta geçirilir.

2 - 113,114,115,116,117 ve 118 inci maddeler hükümleri askerî mahkemelerde de tatbik olunur.

Delil ve vak'ının geç irat edilmesi

YÜZ YETMİŞ İKİNCİ MADDE —

1 - Bir delilin veya ispat olunacak vak'ının geç irat edilmesi, ikamesi talebinin reddine sebep olmaz. Bununla beraber şahitlerin ve ehlihibrenin isimleri hasma geç tebliğ edilmiş ve ispat edilecek hadise hasım tarafından izahatta bulunmağa vakit müsait olmayacak derecede geç bildirilmişse hasım tarafı delillerin ikamesi hitam bulmazdan evel, malûmat almak üzere duruşmanın sonraya bırakılmasını talep edebilir.

2 - Mahkemenin emrile çağırılacak şahitler ve ehlihibre hakkında müddei umumî ve maznun dahi aynı hakkı haizdir.

3 - Bu talepler hakkında mahkeme karar verir.

Sorgu esnasında maznunun dışarıya çıkarılacağı hal

YÜZ YETMİŞ ÜÇÜNCÜ MADDE —

1 - Mahkeme, bir şeriki cürmün veya şahidin maznunun yüzüne karşı hakikatı söyleyeceğinden şüphe ederse, bu şerik ve şahidin sorgu ve dinlenmesi sırasında maznunu dışarıya çıkarabilir.

2 - Maznun tekrar mahkemeye getirildiği zaman gıyabında geçen söz ve işlerin esash noktaları kendisine bildirilir.

3 - Mahkeme maznunu sükûneti bozduğundan dolayı dışarıya çıkarmış ise, yine bu suretle hareket olunur.

Şahitler ve ehlihibre ne zaman mahkemeden uzaklaşabilir

YÜZ YETMİŞ DÖRDÜNCÜ MADDE — Şahitler ve ehlihibre dinlendikten sonra, ancak reisin emir ve müsadesile mahkemeden çıkabilirler. Bunun için müddei umumiye ve maznuna evvelce sorulur.

Duruşmada okunacak sübut sebepleri

YÜZ YETMİŞ BEŞİNCİ MADDE — Sübut sebepleri olarak kullanılacak senetler ve sair evrak duruşma sırasında okutturulur.

Eevvelce verilmiş olan mahkûmiyet ilâmları ve siciller veya pilân, keşif, zabıtnameler dahi okunur.

Delilin bir şahitten ibaret olması

YÜZ YETMİŞ ALTINCI MADDE — Bir vak'ının delili yalnız bir şahidin şahsî malûmatına kalırsa bu şahit duruşma esnasında dinlenir. Evvelce alınmış ifadesi şifahi şahadet yerine geçmez.

Zabıt varakalarının okunması ile iktifa olabilecek haller

YÜZ YETMİŞ YEDİNCİ MADDE —

1 - Bir şahit veya ehlihibre veya maznunun şeriklerinden biri vefat etmiş veya bir akıl hastalığına tutulmuş veya meskeni bulunmamış olursa evvelce alınmış ifadesinin okunması ile iktifa edilir.

2 - Evvelce mahkûm olan şerik hakkında dahi hüküm böyledir.

3 - İfadeler 94 üncü maddenin 2 ve 4 numaralı fıkraları

ve 149 ve 150 inci maddelerin tarifati dairesinde alınmiş, veya böyle olmayıp ta yine okunması müddei umumî veya maznun tarafından talep edilmiş ise, bu ifadelerin okunması caizdir.

4 - evvelki ifadelerin bu suretle okunması ancak mahkemenin kararile caiz olup bu kararı icap eden sebepler zapta geçirilir. Ve evvelce ifadeleri alınmış olanların tahlif edilip edilmediği de tasrih olunur. Bu hükümler şahit ve ehlihibrenin yeniden dinlenmesi halinde yeminin lüzumuna dair olan hükümleri değıstiremez.

5 - Duruşmadan önce dinlenip te ilk defa olarak duruşma esnasında şahitlik etmekten çekinmek hakkını kullanan şehidin yazılı ifadesi okunmaz.

YÜZ YETMİŞ SEKİZİNCİ MADDE — Bir şahit veya ehli hibre bir vak'ayı hatırlamadığını ifade ederse, evvelki şahadetini muhtevi olan zabıt varakasının o vak'aya müteallik olan kısmı okunarak hatırlamasına yardım edilir. Şahidin son şahadetiyle evvelki ifadesi arasında aykırılık bulunup ta duruşmayı kesmeksizin başka suretle telif veya izalesi mümkün olmaz ise alınmış ifadesi okunabilir.

Şahitler ve ehlihibrenin evvelce mazbut ifadelerinin okunacağı haller

YÜZ YETMİŞ DOKUZUNCU MADDE — Maznunun müstantık tarafından alınan veya mahkeme zaptında münderiç bulunan ifadeleri okunabilir. Maznunun eski ifadesile yenisi arasında bir aykırılık görülür ve duruşmayı kesmeksizin başka suretle tespit ve izalesi mümkün olmazsa alınmış ifadesi okunabilir.

Maznunun evvelce mazbut ifadesinin okunabileceği hal

YÜZ SEKSENİNCİ MADDE — 178 ve 179 uncu maddelerde yazılı hallerde maznun ve müddei umuminin talebi üzerine okunma keyfiyeti sebepleri ile beraber zapta yazılır.

Ifadelerin okunduğunun zapta yazılması

YÜZ SEKSEN BİRİNCİ MADDE —

1 - Askerî mafevklerin bir şahadet veya mulâhazayı havî beyannameleri, ve maznunun evvelce gördüğü ceza sicilleri, bir mütaleayı havî resmî evrak ve ehli hibre raporları okunur.

Raporların ve diğer evrakın okunması

2 - Bir makamın ihtisas raporu alınmış ise, izahı için, bir memur talep edilebilir.

YÜZ SEKSEN İKİNCİ MADDE— Şahidin ve ehli hibrenin veya şeriki cürmün dinlenmesinden veya her hangi bir varakanın okunmasından sonra, bunlara karşı, maznunun bir diyeceği olup olmadığı sorulur.

Maznunun müdafaası

YÜZ SEKSEN ÜÇÜNCÜ MADDE —

1 - Delillerin ikame ve münakaşası bittikten sonra, iddiasını beyan etmek üzere söz müddei umumiye ve ondan sonra maznuna verilir. Müddei umumiye maznun cevap vermek hakkını haizdir. Son söz maznunundur.

Müddei umumî ve maznunun iddia ve sözleri

2 - Maznun namına bir müdafî tarafından müdafaada

bulunulsa bile müdafaatına ilâve edecek başka bir şey olup olmadığı maznundan sorulur.

Tercüman bulundurulacak haller

YÜZ SEKSEN DÖRDÜNCÜ MADDE —

1 - Maznun türkçe bilmiyorsa, bir tercüman vasıtası ile hiç olmazsa müddeii umumî ve müdafiin son iddia ve müdafaalarının neticeleri kendisine anlatılır.

2 - Sağır veya dilsiz olan maznuna bunlar yazı ile bildirilemeyecek olursa aynı suretle muamele olunur.

Duruşmanın bitmesi ve hüküm

YÜZ SEKSEN BEŞİNCİ MADDE —

1 - Duruşma hükmün tefhimi ile biter.

2 - Hüküm maznunun beraatine veya mahkûmiyetine veya duruşmanın tatiline veya davanın düşmesine mütedair olur.

3 - Takibi şikâyete bağlı olan suçlarda, şikâyet olunmamış veya olup ta vaktinde geri alınmış yahut dava tabiatile yolsuz bulunmuş olmak gibi hallerde, mahkeme duruşmanın tatiline veya davanın düşmesine karar verir.

Delilleri takdir salâhiyeti

YÜZ SEKSEN ALTINCI MADDE — Mahkemeler irat ve ikame edilen delilleri duruşma ve tahkikattan edineceği kanaate göre takdir eder.

Adi hukuk ve umumî ceza kanununa müteallik meselerde askerî mahkemelerin salâhiyeti

YÜZ SEKSEN YEDİNCİ MADDE —

1 - Bir fiilin cezası Türk ceza kanununa göre tayin edilecek olsa bile mahkeme, duruşmayı bu kanuna göre yapar.

2 - Bir vak'anın suç olup olmaması adi hukuka müteallik bir meselenin haline bağlı ise, mahkeme salâhiyetli mahkemeye müracaat için alâkadarlara mühlet verir veya o mahkemenin kararını bekler.

Hükmün mevzuu

YÜZ SEKSEN SEKİZİNCİ MADDE —

1 - Hükmün mevzuu, duruşmanın neticesine göre, iddianamede gösterilen suçtan ibarettir.

2 - Suçun takdirinde mahkeme iddianame ile bağlı değildir.

Suçun mahiyet ve vaziyetinin değişmesi

YÜZ SEKSEN DOKUZUNCU MADDE —

1 - Maznun suçun hukukî mahiyetinin değişmesinden, önce haber verilip te müdafaasını yapabilecek bir halde bulundurulmadıkça, iddianamede gösterilen kanunî unsurları muhtevi suçun temas ettiği kanun hükümlerinden başkası ile mahkûm edilemez. Cezanın arttırılmasını mucip hallerin ilk defa duruşma sırasında serdedilmesi halinde dahi aynı hüküm caridir.

2 - Mahkeme talep üzerine veya kendiliğinden bu tebeddülün dolayısı iddia ve müdafaatı kâfi derecede ihzar için duruşmayı talik edebilir.

3 - Maznun müdafaasını kâfi derecede hazırlamadığından bahsile kendisini iddianamede yazılı kanun maddesinden daha ağır bir madde hükmüne maruz bırakan veya cezayı arttıran yeni dermeyan olunmuş hallerin mevcudiyetini

beyan ederek itirazda bulunursa talebi üzerine duruşma başka bir güne bırakılır.

YÜZ DOKSANINCI MADDE — Maznunun, iddia olunan suçtan başka, diğer bir suç ile de maznuniyeti duruşma sırasında anlaşılırsa müddei umuminin talebi ve maznunun muvafakatı üzerine her ikisi birlikte hükmolunmak üzere suç duruşulacak olan suçla birleştirilir. Yeni suç ağır ceza işlerinden olur veya askerî mahkemenin salâhiyeti haricinde bulunursa bu hüküm tatbik edilmez.

YÜZ DOKSAN BİRİNCİ MADDE — Kararın müzakeresi ve reylerin toplanması, duruşmayı idare eden, askerî adlî hâkim tarafından yapılır. Vazife ve salâhiyet ve müruru zaman gibi mütekaddim meseleler esas fiilden evvel cezanın tahdidine tatbik edilecek kanun maddesinin tayin ve takarrüründen ve müctemi cezaya münferit cezaların tayininden, fer'î cezalara aslî cezanın tayininden sonra, karar verilir.

YÜZ DOKSAN İKİNCİ MADDE — Hiç bir hâkim bir mesele hakkında akaliyette kaldığından bahisle reye iştiraktan çekinemez.

YÜZ DOKSAN ÜÇÜNCÜ MADDE — Askerî mahkemelerde hüküm ve kararlar ittifak veya ekseriyetle verilir. Muhalefet sebeplerinin zabıtnamede gösterilmesi mecburidir. Reyler dağılırsa maznunun en ziyade aleyhine olan rey, ekseriyet hasıl oluncaya kadar, kendisine daha yakın olan reye tabi olur.

YÜZ DOKSAN DÖRDÜNCÜ MADDE — Rey en küçük rütbeden başlayıp rütbe ve kıdem sırası ile verilir. Mahkemelerde âza sıfatile askerî memur bulunuyorsa reyini zabitlerden evvel vevrir. Askerî adlî hâkim reisten bir evvel reyini verir.

YÜZ DOKSAN BEŞİNCİ MADDE — Müzakerede ve rey vermede hükme iştirak eden hâkimlerden başka kimse bulunamaz. Şu kadarki staj yapanlar reisin müsaadesile bulunabilirler.

YÜZ DOKSAN ALTINCI MADDE —

1 - Maznun mahkûm olursa, hükmün esbabı mucibesinde, mahkemece suçun kanunî unsurları olmak üzere sabit ve muhakkak sayılan vak'alar gösterilir. Eğer delil başka vak'alarından çıkarılmış ise bunlar dahi hükümde söylenir.

2 - Duruşma sırasında ceza kanununda muayyen olup cezanın kaldırılmasını veya tahfif veya teşdidini mucip olacak mahiyetteki hallerin vucudu serdedilmiş ise hükmün esbabı mucibesinde bu hallerin sabit addedilip edilmediği gösterilir.

3 - Bundan başka mahkûmiyete dair hükmün esbabı mucibesi ceza kanununun tatbik olunan maddesini veya ceza miktarının tayinine hâkimi sevkeden halleri muhtevi olur.

Yeni bir suçun meydana çıkması

Kararların müzakeresi, reylerin toplanması ve adlî hâkimin vazifesi

Hâkimin reye iştiraktan çekinmeyeceği hal

Hüküm ve kararda lâzım olan rey miktarı

Rey sırası

Müzakerede bulunabilecek olanlar

Hükmün esbabı mucibesinde gösterilmesi lâzımgelen noktalar

4 - Ceza kanunu umumî surette daha hafif bir cezanın tatbikını, esbabı muhaffife veya az vahim bir halin vucuduna bağlı kılınmışsa bu sebeplerin vucudu kabul veya reddolunduğu takdirde, hükmün esbabı mucibesi bunlara müteallik kararları dahi gösterir.

5 - Beraet halinde, hükmün esbabı mucibesi maznunun isnat olunan suçu işlediğinin sabit olmamasından mı yoksa sabit ve mütehakkık sayılan suçun kanunda bir mahkûmiyeti istilzam edemediğinden mi beraetine hükmolunduğunu gösterir.

Hükmün tefhimi

YÜZ DOKSAN YEDİNCİ MADDE —

1 - Hüküm duruşmanın hitamını müteakip, hüküm fıkrasının okunması ve esbabı mucibesinin bildirilmesi suretile tefhim olunur.

2 - Hüküm fıkrasının okunması her halde esbabı mucibenin bildirilmesinden evvel olur. hüküm fıkrası ayakta dinlenir.

3 - Hüküm reis tarafından tefhim olunur.

4 - Hüküm için temyiz yolu olduğu ve temyiz usulleri dahi mahkûma tebliğ olunur.

5 - Mahkûm hazır olmaksızın verilen hükümler askerî adlî hâkim veya zabiti adlî tarafından mahkûma tebliğ olunur ve bu bapta bir zabıt varakası tutulur.

6 - Bu tebliğatin yazı ile vukuunda 71 inci maddenin 2,3 inci fıkraları ahkâmına riayet olunur.

Vazifesizlik kararı verilemeyecek hal

YÜZ DOKSAN SEKİZİNCİ MADDE — Suçun derecesi itibarile madun bir askerî mahkemeye ait olduğu veya salâhiyetli olmıyan bir âmiri adlî tarafından tevdi edilmiş olduğu ve yahut ceza kanununun 18 inci maddesi mucibince verilmiş olan disiplin cezasının kifayeti sebeplerile mahkeme vazifesizlik kararı veremez.

Vazifesizlik kararı verilmesi lâzımgelen hal ve neticeleri

YÜZ DOKSAN DOKUZUNCU MADDE —

1 - Duruşma sırasında maznunun veya suçun askerlik adliyesine tabi olmadığı anlaşılırsa askerî mahkeme vazifesizliğe karar verir. Bu karara karşı âmiri adlî ile maznun temyiz yoluna müracaat edebilirler. Duruşmada maznuna isnat olunan suçun davayı gören askerî mahkemenin vazifesini geçtiği anlaşılır ise askerî mahkeme bir karar ile işi ait olduğu makama gönderir.

2 - Maznunun rütbesi müsait değilse aynı hüküm caridir

Duruşma zabıtnamesi ve ihtiva edeceği noktalar

İKİ YÜZÜNCÜ MADDE —

1 - Duruşma için bir zabıtname tutulur. Bu zabıtname reis ve zabıt kâtibi ve muhakemeyi idare eden askerî adlî hâkim tarafından imza olunur.

2 - Muhakeme zabıtnamesi:

A : Duruşmanın icra kılındığı yer ve tarihi;

B : Hâkimlerin, müddei umuminin, zabıt kâtibinin ve varsa tercümanın adlarını;

- C : İddianamede tavsif edildiği gibi suçun ne olduğunu ;
D : Maznunların, müdafilerin, davacıların adlarını ;
E : Şahitlerin, ehli hibrenin, müddei şahsinin adlarını ve hangilerine yemin ettirildiğini ;
F : Duruşmanın açık mı veya esbabı mucibesinin beyanile gizli mi yapıldığını ihtiva eder.

İKİ YÜZ BİRİNCİ MADDE —

1 - Zabıtname kısaca duruşmanın cereyanile neticelerini ve muhakeme usulünün esaslı merasimine riayet olunduğunu vuzuhla gösterir. Duruşma esnasında okunan evrak ve vesikaların neden ibaret olduğunu ve dermeyan edilen iddiaların hülâsalarını ve verilen kararlar hüküm fıkrasını ihtiva eder.

2 - Müddei umuminin, maznun ve müdafinin, şahitler ve ehli hibrenin ve davacının sözlerinden en mühimleri zapta geçirilir.

3 - Duruşma sırasında en mühim aykırılıklar da zapta geçirilir.

4 - Duruşma sırasında ehemmiyetli görülen keyfiyetler ve ifadeler ve iddialar da aynen zapta yazılır.

5 - Zaptın okunduğu ve yazılan hususların tasdik edildiği veya ne gibi itirazlar serdedildiği zabıtnameye geçirilir.

6 - Hâkimlerin müddei umumî ile maznun ve müdafinin muhakeme usullerine riayet edilmediği veya usulde hata edildiği hakkındaki iddianamelerinin zapta geçirilmesini talepte hakkı vardır.

İKİ YÜZ İKİNCİ MADDE — Duruşmanın nasıl yapılacağı hakkındaki kanunî merasime riayet edilip edilmediği ancak zabıtname ile ispat olunabilir. Zabıtnamenin bu kısımlarına karşı yalnız sahtelik iddiası yapılabilir.

İKİ YÜZ ÜÇÜNCÜ MADDE —

1 - Hüküm esbabı mucibesi tamamen zabıtnameye dercedilmemiş ise tefhiminden üç gün içinde dava dosyasına raptolunur.

2 - Hüküm ve kararlar buna iştirak eden hâkimler tarafından imza edilir. Hükümün beyaz edilmesinde hâkimlerden biri imza edemeyecek halde ise manîin sebebi reis veya reisten sonra en kıdemli âza tarafından hüküm altına yazılır.

3 - Hüküm fıkrası celsenin tarihini ve bu celsede hazır bulunan hâkimlerin müddei umumî ve zabıt kâtabinin isimlerini de gösterir.

4 - Hükümlerin ikinci nushaları ve hülâsaları alay mahkemelerinde reis, ve diğer askerî mahkemelerde muhakemeyi idare eden askerî adlî hâkim, tarafından imza edilerek mahkemenin mührile mühürler.

Zabıtnamelerde yazılacak diğer noktalar

Zabıtnamenin ispat kuvveti

Hükümün esbabı mucibesi ve hüküm fıkrasının ihtiva edeceği noktalar

Maznunun müdafii

İKİ YÜZ DÖRDÜNCÜ MADDE — Maznun bir veya bir kaç müdafinin yardımına müracaat edebilir.

Mahkemece müdafii tayini

İKİ YÜZ BEŞİNCİ MADDE — Maznun on beş yaşını bitirmemiş olur veya sağır ve dilsiz veya kendisini müdafaa edemeyecek derecede cismî veya dimağî malûliyeti bulunursa, ve müdafii de yoksa kendisine âmiri adlî tarafından bir müdafii tayin edilebilir.

Sonradan maznun da bir müdafii tayin edebilir. Şu halde âmiri adlice tayin edilen müdafinin vazifesi biter.

Müdafilere

İKİ YÜZ ALTINCI MADDE —

1 - Gerek maznun ve gerek âmiri adlî tarafından müdafii olarak aşağıdaki zatlar tayin edilebilir:

A : Muvazzaf zabıtlar;

B : Askerî adlî hâkimler, askerî mahkemelerde staj yapan hukuk mezunları;

C : Askerî memurlar;

D : Mütakaıt ve ihtiyat zabıtları;

E : Barolarda mukayyet avukatlar;

2 - A,B,C, fıkralarındaki zatlar müdafaaayı deruhte etmek için mafevklerinin muvafakatlarını almağa mecburdurlar.

3 - Mahkemelere re'sen tayin edilecek müdafiler, askerî adliye idaresi ve âmiri adliler tarafından barolarla muhabere olunarak temin edilir. Bunlar hizmetten kaçınmazlar.

4 - Dava olunan fiil, sahtekârlık, hırsızlık, emniyeti sui istimal, yağma, tahrip cürümlerinden biri olduğu veya askerî sırlarla ve Hükümetin emniyetile alâkadar bulunduğu takdirde maznun âmiri adlinin muvafakat edeceği avukat veya dava vekilini müdafii tayin eder.

Müdafinin evrakı tetkiki

İKİ YÜZ YEDİNCİ MADDE — Müdafii, ilk tahkikat bittikten sonra, talebi halinde dava evrakı gösterilir ve sureti alınmasına müsaade olunur.

Mevkufun müdafii ile görüşmesi

İKİ YÜZ SEKİZİNCİ MADDE — Mevkuf bulunan maznun müdafii ile her zaman görüşebilir; muhabere edebilir. Müdafinin bilmesi teeviz edilmeyen hususlar hakkındaki muhabereleeri âmiri adlî menedebilir ve maznun müdafii ile görüşürken bir askerî adlî hâkim veya zabıti adlî bulundurur.

Müdafi vazifesini yapmadığı takdirde yapılacak muamele

İKİ YÜZ DOKUZUNCU MADDE — Gerek resen, gerek maznun tarafından tayin edilen müdafiler duruşmada ispatı vücut etmezse duruşma tehir olunur ve başka biri tayin olunur. Müdafinin gelmemesi kusurundan münbahiş ise terettüp edecek inzibatî cezadan başka bu talikten mütevellit masraflar dahi tamamile kendisine yükletilir.

İKİ YÜZ ONUNCU MADDE — 206 inci maddenin A, B, C fıkralarındaki kimselerden resen tayin edilen müdafilere yalnız yol ve ikamet masrafı verilir. Ayrıca müdafaa ücreti verilmez. D,E fıkralarında yazılı müdafiler müdafaa tarifine tevfikân Devlet hazinesinden ücret alır. Maznuna rücu hakkı mahfuzdur.

Müdafîin ücreti

İKİ YÜZ ON BİRİNCİ MADDE — Seferberlikte, 204 ve 205 inci maddeler hükümlerine ahvalin müsaadesi nisbetinde riayet edilir. 206 inci maddede yazılı evsafı haiz olmıyanlar dahi müdafî tayin olunabilir.

Seferberlikte müdafî

Yedinc ifasıl

Gaiplerin muhakemesi

İKİ YÜZ ON İKİNCİ MADDE — Meskeni bilinmiyen veya yabancı memlekette sakin olup ta askerî mahkeme huzuruna celbi mümkün olmıyan veya bu suretle çağırmanın neticesiz kalacağı kuvvetle anlaşılan maznun gaip sayılır.

Gaibin tarifi

İKİ YÜZ ON ÜÇÜNCÜ MADDE — Gaip hakkında duruşma açılmaz. İlk tahkikat icrasile iktifa olunur. Askerlikten firar cürümünden maada fiillerde, maznunun gaip olması ilk tahkikat esnasında müdafîin kabulüne mani değildir. Maznunun hısımlarından olan kimseler dahi ona bir müdafî tayin etmek hakkını haizdir. Şahitler ve ehli hibre yemin ile dinlenir.

Gaip hakkında yapılacak muamele

Askerî ceza kanununun 78 inci maddesindeki suçlar hakkında son tahkikat açılarak gıyaben hüküm verilir.

İKİ YÜZ ON DÖRDÜNCÜ MADDE —

1 - Gaip olan maznun, kendisine tahkikat işlerinin cereyanından haber verilmesini asla talep edemez.

Tahkikattan gaibe haber verilip verilmeyeceği

2 - Meskeni bilinen ve celbi maddî imkânsızlığa müstenit bulunan maznuna âmiri adlî tahkikat neticelerinden malûmat verebilir.

İKİ YÜZ ON BEŞİNCİ MADDE — Meskeni meçhul olan gaibe ispatı vücut eylemesi yahut meskenini bildirmesi âmiri adlinin emrile müstantık tarafından gazetelerle ihtar olunur.

Gaibe ihtar

İKİ YÜZ ON ALTINCI MADDE —

1 - Aleyhine hukuku amme davası açılmış olan gaip tevkif müzekkeresi kesilmesi icap ettirecek kuvvetli şüpheler altında ise, âmiri adlî ile müstantık tarafından imza edilmiş bir kararname ile Türkiye dahilindeki malları haczedilebilir.

Haciz kararı ve ilân

2 - Bundan başka firar cürmü de teşekkül etmiş ise firar hükümleri de tatbik olunur.

3 - Bu karar resmî, gazetelerle ilân edilir.

Haczedilen mallar üzerinde maznunun tasarrufu

İKİ YÜZ ON YEDİNCİ MADDE —

1 - Resmî ilândan sonra maznun, haczedilen malları üzerinde ölüme bağlı tasarruflardan başka tasarruflarda bulunamaz.

2 - Haciz kararı gaipilerin mallarını idare ile muvazzaf olan makama tebliğ edilir. Bu makam malların idaresini temin için iktıza eden kanunî tedbirleri alır.

Haczin kaldırılması

İKİ YÜZ ON SEKİZİNCİ MADDE — Haciz sebepleri kalmaz ise haciz da kaldırılır. Haczin kaldırıldığı, bulunduğu ilân eden gazetelerle ilân edilir.

Gaibin zuhuru da ilân edilir.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Kanunî yollar

Birinci bap

Umumî hükümler

Kanunî yollar

İKİ YÜZ ON DOKUZUNCU MADDE—

1 - Kanunî yollar itiraz ve temyizden ibarettir.

2 - İtiraz yolu yalnız kararlara karşıdır.

3 - Temyiz yolu askerî mahkemelerin hükümlerine karşıdır.

4 - Temyiz yolu âmiri adlî, maznun ve davacıya açıktır.

5 - Askerî temyiz mahkemesinin kararları kat'idir.

Âmiri adlînin maznun lehine müracaatı

İKİ YÜZ YİRMİNCİ MADDE —

1 - Âmiri adlî kanunî yollara, maznun lehine olarak ta, müracaat edebilir.

2 - Âmiri adlî tarafından maznun aleyhine kanunî yola vaki olan müracaat bozulması istenilen kararın maznun lehine bozulmasını ve değiştirilmesini mucip olabilir.

Müracaat sebeplerinin dosyaya geçirilmesi

İKİ YÜZ YİRMİ BİRİNCİ MADDE — Kanunî yollara müracaatta bulunmak veya bundan sarfı nazar edilmek hakkında âmiri adlî tarafından dermeyan edilen sebepler bir zabiti adlî veya bir askerî adlî hâkim tarafından dosyaya geçirilir.

Taleplerin mercii

İKİ YÜZ YİRMİ İKİNCİ MADDE —

1 - Kanunî yollara müracaat veya bundan vaz geçmek hakkındaki taleplerde merci, taarruz edilen kararı veren veya bu karara delâlet eden âmiri adlî ve eğer taaruz bir mahkme kararına karşı ise o mahkemenin teşekkülünü emreden âmiri adlîdir.

2 - Taaruz sebepleri ya bizzat veya müdafî veya bir zabiti adlî ve yahut bir askerî adlî hâkim veya en yakın inzibat

âmiri tarafından yapılmış zabıt varakası ile dermeyan olunur.

3 - Mevkuf olanlar hapislane müdürü olan zabıt veya memurun ve askerî şahıslardan olmıyanlar buldukları habishane mıntakasındaki adliye hâkiminin zabıtnamesile kanunî yollara müracaat edebilirler.

4 - Kanunî mehillere riayet edilmiş addolunmak için zabıt varakalarının bu mehil içinde yapılmış olması lâzımdır.

5 - Müdafî ancak maznunun müsaadesile kanunî yollara müracaat edebilir.

İKİ YÜZ YİRMİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Kabule şayan bir müracaatta kanunî yolun tayininde yapılan bir hata müracaat edenin hukukunu ihlâl etmez ve merciinin gayriya verilmiş olan evrak ait olduğu mercie gönderilir.

Kanunî yolların tayininde hata

İKİ YÜZ YİRMİ DÖRDÜNCÜ MADDE —

1 - Kanunî yola vuku bulmuş olan müracaattan vaz geçilmesi bu müracaat için muayyen mehlin bitmesinden önce muteber olur. Şu kadarki amiri adlinin maznun lehine olarak vuku bulmuş olan müracaatı maznunun muvafakati olmadan geri alınamaz.

Müracaat hakkından vaz geçilmesi ve tesiri

2 - Müdafîin, vuku bulmuş bir müracaattan vaz geçebilmesi, hususî vekâleti haiz bulunmamasına bağlıdır.

İKİ YÜZ YİRMİ BEŞİNCİ MADDE — Temyiz yolunda tetkikata başlandıktan sonra talebin geri alınması caiz değildir.

Temyizden vaz geçmek

İkinci bap

İtiraz

İKİ YÜZ YİRMİ ALTINCI MADDE —

1 - İtiraz ancak bu kanunun sarahatı olan yerlerde kabul olunur.

İtiraz olunabilen kararlar ve itirazın mercii

2 - Kararına itiraz olunan makam itirazı varit görürse islah etmeğe mecburdur. İtirazı varit görmez ise derhal ve nihayet üç gün zarfında itirazı tetkika salâhiyetli olan, mafevk makama veya mahkemeye verecektir.

3 - Askerî mahkemelerden sadır olan kararlar aleyhine itiraz edilemez. Bu kanunda istisna edilenler hakkında birinci fıkra ahkâmı caridir.

İKİ YÜZ KİRMİ YEDİNCİ MADDE —

İtiraz üzerine icranın tehiri

1 - İtiraz, Aleyhine itiraz olunan kararın icrasını tehir etmez. Şu kadarki kararına itiraz olunan makam, ve eğer karar bir askerî mahkeme tarafından verilmiş ise o mahkemenin teşkilini emreden, âmiri adlî icranın tehirini emredebilir.

2 - İtirazı tetkika salâhiyeti olan merci de bu salâhiyeti haizdir.

*İtiraz üzerine karar
ve bu kararın kat'iyeti*

İKİ YÜZ YİRMİ SEKİZİNCİ MADDE —

1 - İtirazı tetkik edecek merci icap eden tahkikatı icra ettirir veya bizzat icra eder. İtiraz hakkında verilecek karar duruşma yapılmadan verilir.

2 - İtirazın tetkiki askerî temyiz mahkemesine ait ise evvel emirde müddeii umuminin söz veya yazı ile mütaleası dinlenir.

3 - İtiraz varit görüldüğü takdirde, bunu tetkik eden merci aynı zamanda itirazın mevzuu olan mesele hakkında da kararını verir.

4 - İtiraz üzerine verilecek kararlar kat'idir.

Üçüncü bap

Temyiz

*Temyizi kabül olan ve
olmayan hükümler*

İKİ YÜZ YİRMİ DOKUZUNCU MADDE —

1 - Askerî mahkemelerden verilen hükümler temyiz edilebilir.

2 - Ölüm, on beş sene ve ondan yukarı hürriyeti tahdit eden ceza hükümleri resen temyize tabidir.

3 - Kısa hapis cezalarına dair olan hükümler temyiz olunamaz.

*Temyiz talebinin müd-
deti ve şartları*

İKİ YÜZ OTUZUNCU MADDE —

1 - Davayı temyiz telebi, hükmün tefhiminden, ve hüküm gıyaben tefhim edilmiş ise, tebliğden bir hafta zarfında olur.

2 - Temyiz lâyihasile müstenidatı, temyiz istidası için muayyen olan müddetin bitmesinden; yahut hüküm esbabı mucibesi tebliğ edilmemiş ise tebliğden bir hafta içinde maznun veya müdafî tarafından 222 inci madde veçhile verilir.

3 - Hüküm temyiz eden tarafa esbabı mucibesile tebliğ edilememişse, temyiz olduğuna mahkemenin ittilaından bir hafta içinde tebliğ edilir.

*Kanuna muhalefet
halleri*

İKİ YÜZ OTUZ BİRİNCİ MADDE —

1 - Temyiz ancak hükmün kanuna muhalif olması sebebi-ne müstenit olur.

2 - Bir kanunun veya bir askerî nizamname hükmünün tatbik edilmemesi veyahut yanlış tatbik edilmesi kanuna muhalefettir.

3 - Aşağıdaki hallerde kanuna mutlaka muhalefet edilmiş sayılır:

I - Askerî mahkemenin kanun dairesinde teşekkül etmemiş olması;

II - Hâkimlik vazifesine iştirakten kanunen memnu olan bir hâkimin hükme iştirâk etmesi;

III - Makbul bir şüpheden dolayı hakkında ret talebi vaki olup ta bu talep kabul olduğuna halde hâkimin hükme iştirâk etmesi veyahut bu talep kanuna mugayir olarak red-

dedilmek suretile hâkimin hükme iştirâk ettirilmesi;

IV - Askerî mahkemenin kanuna mugayir olarak dava-ya bakmağa kendisini vazifeli veya salâhiyetli görmesi;

V - Müddeii umumî veyahut kanunen vücudu lâzım diğér bir şahsın gıyabında duruşma yapabilmesi;

VI - Şifahî bir duruşma neticesi olarak verilen hükümde alenî muhakeme kaidesinin ihlâl edilmesi;

VII - Hükümün esbabı mucibeyi ihtiva etmemesi;

VIII - Hüküm için mühim olan noktalarda mahkeme kararile müdafaa hakkının tahdit edilmesi;

IX - Hükümün, asekerî bir nizamnamenin yanlış tatbiki-ne müstenit olması;

İKİ YÜZ OTUZ İKİNCİ MADDE — Hükme mües-sir olmıyan usul kaidelerine muhalefet, maznunun aleyhine hükümün bozdurulması için âmiri adliye bir hak vermez.

Maznunun lehine olan kaidelere muhalefet

İKİ YÜZ OTUZ ÜÇÜNCÜ MADDE — Hükümden evvel verilip hükme esas teşkil eden kararlar dahi hüküm ile beraber temyiz olunabilir.

hükümden evvelki ka-rarların temyizi

İKİ YÜZ OTUZ DÖRDÜNCÜ MADDE — Temyiz eden taraf, hükümün hangi cihetine taaruz ve neden dolayı bozulmasını talep eylemekte olduğunu esbabı mucibeli lâyi-hasında beyan eder. Temyiz için istinat edilen sebeplerde, muhakeme usulüne müteallik hukukî bir kaideye mi, yoksa kanunî diğér hükümlere mi muhalefet edilmiş olmasından dolayı itiraz edildiği gösterilir ve kanuna muhalif vakıalar izah edilir.

Temyiz lâyihası ve ih-tiva edeceği noktalar

İKİ YÜZ OTUZ BEŞİNCİ MADDE — Maznun temyiz talep etmiş ve fakat 230 uncu maddede tayin edilmiş olan müddet zarfında lâyihasını vermemiş ise bir askerî adli hâkim marifetile 234 üncü madde ahkâmına tevfikân talep-leri ve temyiz sebepleri hakkında bir zabıtname yapılır.

Temyiz sebeplerinin zaptettirilmesi

İKİ YÜZ OTUZ ALTINCI MADDE — Müddeti için-de verilen temyiz arzuhalı hükümün kat'ileşmesine mani olur.

Temyiz arzuhalının tesiri

İKİ YÜZ OTUZ YEDİNCİ MADDE — Temyiz arzu-hal ve taleplerini ve resen temyize tabi hükümleri âmiri adli dosyalarile beraber askerî temyiz mahkemesine gönderir. Askerî Temyiz Mahkemesi Reisi, hüküm evrakını müddeii umumiliğe tevdi eder. Müddeii umumî mütaleatı neticesini havi bir tebliğname ile evrakı reise iade eder.

Temyiz evrakının sevki

İKİ YÜZ OTUZ SEKİZİNCİ MADDE —

1 - Temyiz talebi müddetinde, verilmemiş veyahut 234 üncü maddede gösterilen şekilde yapılmamış ise askerî tem-yiz mahkemesi bunların reddine karar verir.

2 - Askerî temyiz mahkemesi gösterilen temyiz sebeple-rini kabule şayan görmezse yine reddeder.

3 - Askerî Temyiz Mahkemesi temyiz talebini kabule şa-

Temyiz davalarının ka-bul ve reddi

yan gördüğü takdirde, lüzum görür veya diğer taraf talep ederse, temyiz arzuhal ve lâyhalarının birer suretini diğer tarafa tebliğ eder. diğer taraf bir hafta zarfında yazı ile cevap verebilir. Eğer bu diğer taraf maznun ise, bir askerî adlî hâkime yapacağı bir beyan ile ve bir zabıt varakası ile cevap verebilir.

Ağır ceza hükümlerinin tetkikinde duruşma

İKİ YÜZ OTUZ DOKUZUNCU MADDE — Ağır ceza-ya müteallik hükümlerde Askerî Temyiz Mahkemesi tetkikatını maznunun temyiz arzuhalindeki talebi üzerine, veya dilerse re'sen duruşma icrası suretile yapar. Duruşma gününden maznuna veya müdafisine haber verilir. Maznun duruşmada hazır bulunabileceği gibi, vekâletnameyi haiz bir veya bir kaç müdafî ile kendisini temsil ettirebilir. Maznun mevkuf ise, veya Askerî Temyiz Mahkemesinin bulunduğu mevkide bulunmuyorsa, bizzat ispatı vucut etmek talebinde bulunamaz.

Duruşma usulü

İKİ YÜZ KIRKINCI MADDE —

1 - Askerî Temyiz Mahkemesinde duruşma, raportör âza tarafından işin izahı ile başlanır. Duruşmadan evvel bu âzanın raporunu tanzim ve imza ile dosyaya koymuş olması lâzımdır.

2 - Bunu müteakip müddei umumî ve maznun müdafî iddia ve müdafaalarını beyan ve izah ederler. Temyizi talep eden önce dinlenir; son söz maznunundur.

3 - Duruşma talep olunmamış ise Askerî Temyiz Mahkemesi tebliğname ve evrak üzerine tetkikat icra eder.

4 - 153,154,161,162,163,164,165,166,191,192 ve 193 üncü maddelerin hükümleri duruşmada caridir.

Temyiz mahkemesince tetkik olunacak noktalar

İKİ YÜZ KIRK BİRİNCİ MADDE — Askerî temyiz mahkemesi temyiz arzuhal ve lâyhasında iradölunan hususlar ile, temyiz talebi usule ait noksanlardan dolayı olmuş ise, temyiz arzuhalinde bu cihete dair beyan edilecek vakıalar hakkında tetkikler yapabileceği gibi, hükme tesiri olacak derecede kanuna muhalefet edilmiş olduğunu görürse, talepte mevcut olmasabile, bu hususu tetkik eder. 234 üncü maddede gösterilen müstenedattan başka, temyiz müddeasını teyit için yeniden müstenedat göstermeğe lüzum yoktur. Bununla beraber böyle müstenedat arzölunmuş ise kabul olunur.

Hükümün bozulması

İKİ YÜZ KIRK İKİNCİ MADDE — Askerî temyiz mahkemesi aleyhine temyiz ölunan hükümü hangi cihetten kanuna muhalif görmüş ise o cihetten bozar; hükümün bozulmasına sebep olan kanuna muhalefet keyfiyeti bu hükme esas olarak tespit edilen vakalarda olmuş ise, bu muameleler dahi, bozulur.

Davanın esasına hükmedilmek

İKİ YÜZ KIRK ÜÇÜNCÜ MADDE —

1 - Hükme esas olarak tespit edilen vakalara tatbikinde kanuna muhalefet edilmesinden dolayı o hüküm bozulmuş

ise, askerî temyiz mahkemesi, aşağıda yazılı olan hallerde, bizzat davanın esasına hükmeder:

A : Vakanın daha ziyade tenvirine hacet kalmaksızın yalnız beraete veya tahkikatın tatiline, yahut asgarî ve âzamî haddi olmiyan bir ceza ile mahkûmiyete mütedair bir karar verilmesi icap ediyorsa;

B : Temyiz müddei umumîliğinin iddiasına mutabık olarak kanunda yazılı cezanın en aşağı derecesinde tatbik etmeği muvafık görürse;

C : Kanun yanlış tatbik edilmiş ise;

2 - Sair hallerde askerî temyiz mahkemesi işi yeniden tetkik ve hükmolünmek üzere hükmü bozulan askerî mahkemeye veya o derecede diğer bir askerî mahkemeye gönderir.

3 - Askerî temyiz müddei umumîsi, bu dört nevi karara karşı otuz gün içinde itiraz edebilir, fakat karar tashihini istiyemez.

İKİ YÜZ KIRK DÖRDÜNCÜ MADDE —

1 - A : Temyiz kararına karşı askerî temyiz mahkemesi müddei umumîsi karar tashihi talebinde bulunabilir.

Doğrudan doğruya hükmün mahiyetine tesir eden ve temyiz lâyihasında veya tebliğnamede yazılan bir hususun ve bundan başka hükmün esasına müessir hata ve noksanların temyiz tetkikatında nazara alınmıyarak meskût geçilmiş olması hallerinde karar tashihi caridir.

B : Bu talep üzerine tetkikatı asıl kararı vermiş olan heyet yapar.

C : Âmiri adliler re'sen veya alâkalı olanların müracaatları üzerine askerî temyiz müddei umumîsinin nazarı dikkatini celbederler ve evrakı yollarlar.

D : Bu müracaatı âmiri adliler tashihi mucip bir derecede görmezlerse, müracaat hükmün infazını tehire sebep olmaz.

2 - Dairelerin kararlarına karşı askerî temyiz müddei umumîsi kararın kendisine tevdi tarihinden otuz gün içinde heyeti umumiyede itiraz edebilir.

İKİ YÜZ KIRK BEŞİNCİ MADDE — Duruşmalarda hüküm 196 ıncı maddenin 1,2 inci fıkraları mucibince tefhim olunur.

İKİ YÜZ KIRK ALTINCI MADDE — Hüküm cezanın tatbikında kanuna muhalefet edilmesinden dolayı maznun lehine olarak bozulmuş ise, bozulan cihetlerin temyiz talebinde bulunmamış olan veya başka cihetlerden temyiz etmiş olan diğer maznunlara da tatbiki kabil bulunursa, bu maznunlar dahi Temyiz talebinde bulunmuşcasına hükmün bozulmasından istifade ederler.

İKİ YÜZ KIRK YEDİNCİ MADDE —

1 - Yeniden görülmek ve hükmedilmek üzere davanın gönderileceği askerî mahkeme, temyiz bozulma kararına uyar. Ancak duruşmasız tetkikler neticesinde verilen boz-

Tashihi karar ve itiraz

Tefhim

Hükmün bozulmasının diğer maznunlara tesiri

Davaya yedinden bakacak askerî mahkemelerin salâhiyetleri

ma kararına askerî mahkemelerin ısrar hakkı vardır. İsrar üzerine temyiz umumî heyetinin verilen kararlara uymak mecburidir.

2 - Hüküm yalnız maznun tarafından veya onun lehine âmiri adlî tarafından temyiz edilmiş ise, verilecek hüküm evvelki hüküm ile tayin edilen cezadan daha ağır bir cezayı ihtiva edemez.

*Kararların birleştiril-
mesi*

İKİ YÜZ KIRK SEKİZİNCİ MADDE —

1 - Askerî Temyiz Mahkemesi dairelerinden biri hukukî bir meselenin tetkikatı neticesinde, kendinin veya diğer dairenin ve yahut heyeti umumiyenin veya Adliye Temyiz Mahkemesinin evvelki bir içtihat veya kararına mugayir bir karar vermişse, bu karar ya o daire veya Askerî Temyiz Müddei Umumisi tarafından heyeti umumiyeye sevk olunur. Heyeti Umumiye, temyiz müddei umumisinin yazılı mütaleasını aldıktan sonra duruşma yapılmayarak meseleyi tetkik ve halleder.

2 - Heyeti umumiyenin kararına evvelki kararı veren daire ittibaa mecburdur. bu dairece yeniden yapılacak tetkikat sırasında, duruşma yapmak lâzım gelirse 239 uncu maddede mucibince heyeti umumiyenin kararı duruşmadan evvel alâkadara tebliğ olunur.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Hükümlerin tasdikı

A - Hazarda

*Hükümün tasdikına sa-
lâhiyetli olanlar*

İKİ YÜZ KIRK DOKUZUNCU MADDE —

1 - Kanunî yollara müracaat imkânı kalmamış olan hükümlerin icrası lüzumu âmiri adlî tarafından hüküm altına işaret ve imza olunur.

2 - Bu işaret emrinde hükümün kat'ileştiği cezanın tatbik olunması lüzumu yazılır ve mahkûma tebliğ olunur.

3 - Alay kumandanları ile muadilleri, efrat hakkında üç aya kadar ve fırka kumandanları ve muadilleri, efrat hakkında bir seneye kadar, zabıtlar ve memurlar hakkında altı aya kadar hürriyeti tahdit eden ceza hükümlerini; kolordu kumandanları ile muadilleri ve mafevkleri, bilûmum hükümlerinin infazı lüzumunu işaret ederler. Ancak zabıtlar ile askerî memurların tart ve ihraçlarını muhtevi olan hükümlerinin infazı lüzumu Reisi Cümhur tarafından işaret olunur.

4 - Ölüm cezasının infazı Büyük Millet Meclisinin kararına bağlıdır.

5 - Askerî şahıslardan gayrisına ait hükümler fırka ve daha büyük kumandanlar tarafından infaz edilmek üzere C. Müddei Umumiliğine gönderilir.

İ - Seferberlikte

İKİ YÜZ ELLİNCİ MADDE — Seferber olan askerî mahkemelerin hükümleri hakkında temyiz yolu kapalıdır. Hükümlerin infazı lüzumunu işaret veya aşağıdaki maddeler mucibince fesholunur. Bu kaide, maznun seferber hale geçtiği zamanda kat'iyet kesbetmemiş hükümler hakkında da caridir. Bu işaret ve fesih salâhiyetinin hangi kumandanlara ait olacağını baş kumandan tayin eder.

Seferberlikte hükmün infaz veya feshi

İKİ YÜZ ELLİ BİRİNCİ MADDE — İnfaz lüzumunu işarete salâhiyetli kumandan, evvelâ mahkûmun hükme karşı itirazı olup olmadığını ve şikâyeti varsa nelerden ibaret olduğunu, bir askerî adlî hâkim veya bir zabıt adlî vasıtasile istizah eder. Ve bu bapta bir zabıt varakası tutulur. ve bu zaptı mahkûm da imza eder.

Mahkûmun itirazı

İKİ YÜZ ELLİ İKİNCİ MADDE — İşaret salâhiyetini baş kumandanlığın muhafaza ettiği hükümler hakkında askerî temyiz mahkemesi müddei umumîliğinin mütaleası alınır.

Temyiz müddei umumîsinin mütaleası alınacak haller

İKİ YÜZ ELLİ ÜÇÜNCÜ MADDE —

1 - Ölüm ve bir seneden ziyade serbestiyi tahdit eden cezaları havi hükümlerin infazı lüzumunu işaret için, bir askerî adlî hakimin bulunmadığı takdirde hâkimlik sıfatını haiz her hangi bir asker veya askerî bir memurun mütaleası alınmak lâzımdır. Daha hafif cezalarda veya beraet hükümlerinde mütaleaya lüzum yoktur. Ancak askerî mahkemenin hükmü müddei umumî vazifesini gören askerî adlî hâkimin iddiasına ehemmiyetli bir surette mübayin ise, veya sair sebeplerden dolayı hüküm teemmüle muhtaç görünürse, yine bir mütaleaname alınır.

Ölüm ve bir seneden fazla hapis cezaları hakkında mütalea

2 - Hükmü veren askerî mahkemede hâkim, müdafî, müddei umumî, sıfatile bulunmuş olanlar mütaleaname veremezler.

3 - İşaret salâhiyetini haiz olan kumandan tahkikatın tamikını emredebilir.

İKİ YÜZ ELLİ DÖRDÜNCÜ MADDE —

1 - İşaret veya fesih salâhiyetini haiz olan kumandan askerî adlî hâkimin mütaleasını aldıktan sonra ya hükmün icrası lüzumunu işaret veya fesheder.

Tasdik ve fesh

İKİ YÜZ ELLİ BEŞİNCİ MADDE—

1 - Hüküm fesholunursa, ya yeni bir askerî mahkemeye sevkolunur, yahut o dava ile meşgul olan âmiri adliden başka bir âmiri adliye tevdi olunur.

Hüküm fesholunur ise gönderilecek askerî mahkeme

2 - Evvelki askerî mahkemenin hâkimleri yeni mahkemede bulunmazlar.

3 - Askerî sebepler dolayisile cezanın tehirinde mahzur yok ise, fesih salâhiyetini haiz olan kumandan, hazardaki, usule tevfikân, tetkikini emredebilir.

*Maznunin seferber
olmayan kıt'aya nakli
memuriyet etmesi*

İKİ YÜZ ELLİ ALTINCI MADDE — Seferde yapılan tahkikat sırasında maznun seferber olmayan bir kıt'aya nakli memuriyet eder veyahut böyle bir kıt'aya muvakkaten iltihak ederse hakkındaki muamele dahi hazarî mahkemeye gönderilir. Fakat evvelce bir hüküm verilmiş ise hükmün verildiği zaman da salâhiyetli olan kumandan işaret eder. İşaret etmiyecekse maznuna tebliğ eder ve bu tebliğ tarihinden itibaren kanunî mehil içinde maznun da, âmiri adlî de temyiz yoluna gidebilirler. Bu halde âmiri adlilik salâhiyeti seferber olmayan âmiri adliye geçer.

*Seferberliğin hitamın-
da yapılacak muamele*

İKİ YÜZ ELLİ YEDİNCİ MADDE —

1 - Seferberliğin hitamile bu kısımdaki hükümler tatbik edilemez. Henüz hitama ermiyen muameleler hakkında hazar hükümleri tatbik olunur.

2 - Hüküm verilmişse, 256 nci madde tatbik olunur.

BEŞİNCİ KISIM

Muhakemenin iadesi ve yazılı emir

*Mahkûmun lehine mu-
hakemenin iadesi se-
bepleri*

İKİ YÜZ ELLİ SEKİZİNCİ MADDE — Kat'ileşen bir hüküm ile neticelenmiş bir dava, aşağıda yazılı hallerde mahkûm lehine olarak, muhakemenin iadesi yolile tekrar görülür:

A : Duruşmada ihticaç olunan ve hükme tesir eden bir vesikanın tasni veya tağyir ve tahrif suretile sahteliği tebeyün ederse;

B : Yemin verilerek dinlenilmiş olan bir şahit veya ehli hibrenin hükme müessir olacak surette mahkûm aleyhine kast veya ihmâl ile hakikat hilâfında şahitlikte bulunduğu veya rey verdiği anlaşılırsa;

C : Hükme iştirak etmiş olan hâkimlerden biri aleyhine ceza takibatını ve kanunî bir ceza ile mahkûmiyeti istilzam edecek mahiyette olarak, vazifelerini ifada kusur etmiş ise; (bizzat mahkûm tarafından sebebiyet verilmiş olan kusur müstesnadır).

D : Ceza hükmü umumî, mahkemelerin bir hükmüne müstenit olup ta bu hüküm kat'ileşmiş olan diğer bir hüküm ile bozulmuşsa;

E : Yeni vak'alar veya yeni deliller dermeyan edilip te bunlar yalnız başına veya evvelce irat edilen deliller ile birlikte nazara alındıkları takdirde maznunun beraetini veya daha hafif bir cezayı havi bir kanun hükmünün tatbiki ile mahkûmiyetini istilzam edecek mahiyette olursa;

*Mahkemenin iadesine
mani olmayan haller*

İKİ YÜZ ELLİ DOKUZUNCU MADDE —

1 - Hükümün icra edilmiş olması ve hatta mahkûmun ölü-
mü veyahut mahkûmu askerî ceza kanunlarına tabi kılan

vaziyetin hitam bulması muhakemenin iadesi iddiasına mani olamaz.

2 - Ölüm halinde ölünün karısı veya kocası, usul ve fûru, erkek ve kız kardeşleri muhakemenin iadesi talebinde bulunabilirler.

İKİ YÜZ ALTMİŞİNCİ MADDE — Kat'ilemiş bir hüküm ile neticelenmiş bulunan bir dava aşağıda yazılı hallerde, mahkûm aleyhine olarak, muhakemenin iadesi yolile tekrar görülür.

A : Duruşmada ihticaç olunan ve hükme müessir bulunmuş olan bir vesikanın tasni ve tağyir veya tahrif suretile sahteliği tebeyün ederse;

B : Yemin verilerek dinlenilmiş olan bir şahit veya ehli hibrenin hükme müessir olacak surette mahkûm lehine kast veya ihmâl ile hakikat hilâfında şهادet ettiği veya rey verdiği anlaşılır ise;

C : Hükme iştirâk etmiş olan hâkimlerden biri aleyhine ceza takibatını ve kanunî bir ceza ile mahkûmiyetini icap edecek mahiyette vazifesini ifada kusur etmiş ise;

D : Maznun beraat ettikten sonra, suçta müteallik olarak itimada şayan bir ikrarda bulunmuş ise;

İKİ YÜZ ALTMİŞ BİRİNCİ MADDE — Kanunun aynı maddesinde münderiç hudut içinde olmak üzere, cezanın tadili maksadile, muhakemenin iadesi caiz değildir.

İKİ YÜZ ALTMİŞ İKİNCİ MADDE — Cezayı müstelzim bir suçun vücuduna istinat eden muhakemenin iadesi talebi ancak o suçtan dolayı kat'ilemiş bir hüküm bulunduğu veya delillerin yokluğundan başka sebepler yüzünden takibat ve tahkikatın yapılması veya devamı mümkün olmadığı takdirde kabul olunur.

İKİ YÜZ ALTMİŞ ÜÇÜNCÜ MADDE — Kanunî yollara müracaat hakkındaki umumî hükümler muhakemenin iadesi talebi hakkında da caridir.

İKİ YÜZ ALTMİŞ DÖRDÜNCÜ MADDE — Muhakemenin iadesi talebi, bu talebin, kanunî sebeplerile sübut delillerini ihtiva eder. Arzuhal mahkûm tarafından veyahut 259 uncu maddenin 2 inci fıkrasında gösterilen şahıslar tarafından 222 inci maddenin 2 ve 3 numaralı fıkralarına nazaran âmiri adlilere verilir.

İKİ YÜZ ALTMİŞ BEŞİNCİ MADDE —

1 - Talebin kabule şayan olup olmadığına askerî temyiz mahkemesi karar verir.

2 - Bu baptaki karar, askerî temyiz müddei umumiliğinin tebliğnamesi üzerine, duruşma yapılmaksızın verilir.

3 - İadei muhakeme talebi hükmün icrasını tehir etmez. Şu kadarki askerî temyiz mahkemesi icranın tehirine karar verebilirler.

*Mahkûmun aleyhine
muhakemenin iadesi
sebepleri*

*Muhakemenin iadesi
caiz olmayan hal*

*Muhakemenin iadesi
şartları*

Kanunî yollara müracaat

*Talebin neleri ihtiva
edeceği*

*Muhakemenin iadesi
talebini tetkik edecek
merci*

İade talebinin kabul olunmaması ve kabulü halinde yapılacak muamele

İKİ YÜZ ALTMİŞ ALTINCI MADDE —

1 - Muhakemenin iadesi talebi kanunda muayyen şekilde icra edilmemiş yahut arzuhalde muhakemenin iadesini icap ettirecek kanunî hiç bir sebep gösterilmemiş veyahut bunu teyit ettirebilecek sübut delilleri beyan olunmamış ise, bu talep kabule şayan olmaması noktasından reddedilir.

2 - Aksi takdirde, diğer tarafa bir mehil tayinile bir diyeceği varsa bildirmek üzere tebliğ olunur.

Delillerin toplanması

İKİ YÜZ ALTMİŞ YEDİNCİ MADDE —

1 - Askerî temyiz mahkemesi, muhakemenin iadesi talebini esas itibarile kabule şayan gördükten sonra, icap ederse, delillerin toplanmasını, ya âmiri adliye veya istinabe hâkimine havale eder. Dinlenecek şahitlere ve ehli hibreye yemin vrilip verilmemesini askerî temyiz mahkemesi takdir eder.

2 - Delillerin toplanması sırasında, alâkalıların huzuruna müteallik meselelerde ilk tahkikattaki hükümler caidir. Delillerin toplanması bittikten sonra, askerî temyiz müddeii umumisi ve maznun tayin edilecek mehil içinde mütalea ve mulâhazalarını beyana davet olunurlar.

Talebin reddi ve kabul olunursa duruşma

İKİ YÜZ ALTMİŞ SEKİZİNCİ MADDE —

1 - Askerî Temyiz Mahkemesinin tahkikatı neticesinde arzuhalde yazılan deliller kâfi derecede teyyüt etmez ise ve yahut işin vaziyetine nazaran 258 ve 260 ıncı maddelerin A, B fıkralarında yazılı hallerin evvelce verilmiş olan hükme hiç bir tesiri olmadığı anlaşılırsa, muhakemenin iadesi talebi esassız olması noktasından reddedilir.

2 - Aksi takdirde, Askerî Temyiz Mahkemesi muhakemenin iadesine ve yeniden duruşmanın açılmasına karar verir ve duruşmanın hangi askerî mahkemede yapılacağını tayin eder.

Duruşma yapılmaksızın muhakemenin iadesi

İKİ YÜZ ALTMİŞ DOKUZUNCU MADDE — Mahkûm ölmüş ise, duruşma yapılmaz. Askerî Temyiz Mahkemesi iktiza eden delilleri topladıktan sonra ya mahkûmün beraetine karar verir ve yahut muhakemenin iadesi talebini reddeder. Beraet kararile beraber evvelce verilen hükmün iptali de karar altına alınır.

Yeniden duruşmanın neticesinde verilecek hüküm

İKİ YÜZ YETMİŞİNCİ MADDE — Yeniden yapılacak duruşma neticesinde askerî mahkeme ya evvelki hükmü tasdik eder veya bu hükmün iptalile yani baştan hüküm verir. Muhakemenin iadesi talebi yalnız mahkûm tarafından olur veya mahkûmun lehine olmak üzere âmiri adli veya 259 uncu maddenin 2 numaralı fıkrasında gösterilen kimseler tarafından yapılır ise yeniden verilecek hüküm, evvelki hüküm ile tayin edilmiş olan cezadan daha ağır bir cezayı ihtiva edemez.

Evvelki hüküm iptal olunursa ilân olunur

İKİ YÜZ YETMİŞ BİRİNCİ MADDE — Muhakemenin iadesini talep eden kimse isterse, evvelki hükmün iptali

resmî gazete ile ilân olunur. Askerî mahkemenin tensibi üzerine sair gazetelerle dahi ilân olunabilir.

İKİ YÜZ YETMİŞ İKİNCİ MADDE —

Yazılı emir ile bozma

1 - Askerî mahkemelerden ve diğer makamlardan verilen ve askerî temyiz mahkemesinde tetkik edilmeksizin kat'ileşen karar ve hükümlerde kanuna muhalefet edildiğinden haber alırsa, Millî Müdafaa Vekili o karar veya hükmün bozulması için askerî temyiz mahkemesine müracaat etmesi hakkında askerî temyiz müddei umumîsine yazılı emir verebilir. Bu emirde bozulmayı müstelzim görülen sebepler gösterilir.

2 - Askerî temyiz müddei umumîsi, tebliğnamesine yalnız bu sebepleri yazar ve işin dosyasını askerî temyiz mahkemesine verir.

3 - Askerî temyiz mahkemesi dermeyan olunan sebepleri varit görürse karar veya hükmü bozar. Mahkemelerde davanın esasına da şamil olarak verilen hükümlerin bu suretle bozulması alâkalı kimselerin aleyhine tesir etmez.

4 - Bozulma bu kimselerin lehine olduğu takdirde aşağıdaki gibi muamele olunur:

A : Varit görülen bozulma sebepleri mahkûm olan kimselerin cezasının tamamile kaldırılmasını mucip ise, askerî temyiz mahkemesi evvelce hükmolunan cezanın çektirilmesini, kararında ayrıca yazar.

B : Varit görülen bozma sebepleri, mahkûm olan kimsenin cezasının tamamile kaldırılmasını mucip olmayıp daha hafif bir cezanın tatbikini mucip ise askerî temyiz mahkemesi tatbiki icap eden cezanın neden ibaret olduğunu kararında gösterir.

5 - Eğer bozma davanın esasını halletmeyen kararlara dair ise, yeniden yapılacak tetkik ve tahkik neticesine göre, icap eden karar verilir.

ALTINCI KISIM

Cezaların infazı

İKİ YÜZ YETMİŞ ÜÇÜNCÜ MADDE —

Ceza ne vakit ve kimin tarafından infaz olunur

1 - Askerî mahkemelerden verilen ve kat'ileşen ceza hükümleri tasdik işareti üzerine infaz edilir.

2 - Ceza davayı ikame eden âmiri adliler tarafından tatbik edilir.

İKİ YÜZ YETMİŞ DÖRDÜNCÜ MADDE —

Ölüm cezasının tehiri ve sureti icrası

1 - Akıl hastalığına duçar olanlar eyileşmedikçe haklarında ölüm cezası infaz olunmaz. Mahkûmun mensup olduğu din ve mezhebin hususî günlerinde de icra olunmaz. Ölüm cezası tatbik olunurken, varsa, dinî bir memur bulundurulabilir.

2 - Kurşuna dizmek suretile tatbik edilecek ölüm cezası

ciheti askeriyece yapılır. Mahkûm mensup olduğu kıt'anın ve bu kıt'a icra mahallinde bulunmıyorsa orada mevcut bulunan diğer bir kıt'anın en eski efradından ve muhtelif bölüklerden ceman on iki kişi intihap olunarak mensup oldukları taburun nöbetçi zabitanın el işaretile bunlar mahkûmun üzerine ateş ederler. İcra mahallinde mevcut bulunan kıt'alar silâhsız olarak çıkarılır. Mahkûm müsellâh bir takım muhafazasında olarak ve alâmeti askeriyeden hiç bir şeyi hamil ve lâbis olmıyarak mezkûr askerinin önüne getirilerek mahkûmiyet ilâmı ve infaz lüzumunu gösteren işaret yüksek sesle okunduktan sonra gözleri bağlanıp tarif olunduğu veçhile üzerine ateş edilir.

Mahkûm, cenaze merasimi yapılmadan, ciheti askeriyece gömürülür ve talep ederlerse ailesine verilir.

3 - Asılacakları, âmiri adli hüküm evrakile beraber Cumhuriyet müddei umumiliğine tevdi ve ceza oraca infaz edilir. Müddei umumî bulunmayan yerlerde âmiri adli tarafından ceza muhakemeleri usulü kanununa göre infaz ettirilir.

Diğer cezaların tehiri sebepleri

İKİ YÜZ YETMİŞ BEŞİNCİ MADDE — Akıl hastalığına düşen mahkûmlar hakkında hürriyeti tahdit eden cezanın tatbiki eyileştikten sonraya bırakılır. Diğer bir hastalık dahi hürriyeti tahdit eden bir cezanın infazı halinde mahkûmun hayatı için bir tehlike teşkil ediyorsa bu kabîl mahkûmlar hakkında dahi aynı suretle hareket olunur.

Kısa hapis cezalarının tehiri sebepleri

İKİ YÜZ YETMİŞ ALTINCI MADDE — Kısa hapis cezalarının tatbiki kolordu kumandanının veya mafevklerinin veya muadillerinin emrile ve ancak mühim bir hizmet dolayısıyla tehir olunabilir.

Mevkufiyet ve hastalık müddetlerinin cezadan mahsubu

İKİ YÜZ YETMİŞ YEDİNCİ MADDE —

1 - Hüküm kat'ileşmeden evvel vuku bulan mevkufiyetler ceza mahkûmiyetlerinden indirilir.

2 - Cezanın infazı başladıktan sonra hastalık münasebetiyle mahkûm hapishane hastanesinden başka bir hastaneye kaldırılmış olsa dahi bu hastanede geçen müddet dahi cezadan indirilir. Şu kadarki cezanın infazını tatil için mahkûm hastalığı kendisi vücuda getirmiş ise bu hükümden istifade edemez. Bu son halde âmiri adli askerî mahkemeden bir karar almakla mükelleftir.

Müteaddit hükümlerin cem'i

İKİ YÜZ YETMİŞ SEKİZİNCİ MADDE —

1 - Bir kimse muhtelif suçlardan dolayı gerek askerî mahkemeler tarafından gerek askerî mahkemelerle adliye mahkemeleri tarafından ayrı ayrı mahkûm olursa hükmolunan cezalar hakkında türk ceza kanununda yazılı cezaların içti maî kaidesine tevfiikan, umumî bir ceza tayini için, bir karar istenir.

2 - Muhtelif hükümler aynı derecede askerî mahkemelerden çıkmış ise ve ceza dereceleri müsavi ise umumî ceza,

hükmü veren askerî mahkeme tarafından, ve eğer ceza dereceleri müsavi değilse umumî ceza ağır cezayı hükmeden askerî mahkeme tarafından ve eğer muhtelif hükümler adlî ve askerî mahkemelerden çıkmış ise, ceza ve muhakemenin derecesi ne olursa olsun umumî ceza askerî mahkeme tarafından tayin olunur.

3 - Cezanın infazı sırasında mahkemeden alınması lâzım gelen bu kararlar duruşma yapılmaksızın verilir. Fakat mahkûm ile müdafisine ve âmiri adliye itiraz için müsaade edilir.

4 - Bu kararlar aleyhine itiraz olunabilir. Hükümlerden biri Askerî Temyiz Mahkemesinden verilmiş ise umumî cezada oraca verilir.

İKİ YÜZ YETMİŞ DOKUZUNCU MADDE —

1 - Mahkûmiyeti mütezamın bir hükmün muhtevasını tayinde ve yahut tayin edilen cezanın hesabında tereddüt edilirse veya cezanın kısmen veya tamamen infazı lâzım gelmeyeceği iddia olunursa, bu bapta cezayı veren mahkemeden bir karar istenir.

2 - Bu müracaatlar cezanın infazını tehir etmez şu kadarki âmiri adlî cezanın tehirini emredebilir.

3 - Bu kararlar hakkında 278 inci maddenin 3 ve 4 numaralı fıkraları hükümleri caridir.

Hükümlerin tavzihi

İKİ YÜZ SEKSENİNCİ MADDE — Askerî mahkemelerden para cezalarına, zabıt ve hacze ve istirdat ve tazminata dair verilen hükümler icra ve iflas kanununa tevfi kan icra dairelerince tenfiz olunur.

Mali hükümlerin infazı

YEDİNCİ KISIM

Son maddeler

İKİ YÜZ SEKSEN BİRİNCİ MADDE —

A : Askerî mahkemelerde görülecek davaların ve askerî kumandanlıklar vasıtasile tatbik edilen cezaların masrafları ciheti askeriyeye aittir.

B : Askerî mahkemelerde 222 inci maddedeki şartlar dairesinde müdahale yolile dava olunabileceği gibi askerî mahkemelerde görülen suçlardan mağdur olanlar şahsî dava açabilirler. Bu bapta umumî ceza muhakemeleri usulü kanunu hükümleri tatbik olunur.

C : Askerî mahkemelerden verilen hükümler üzerine, memnu hakların iadesine dair vakı olacak müracaatlar 222 inci maddedeki şartlar dairesinde âmiri adliye vukubulur. Bu bapta arzuhalleri âmiri adlî evvelki hükmü veren derecede bir askerî mahkemeye verir. Bu müracaatlar hakkında askerî ceza kanunundaki hususî hükümler mahfuz kalmak şartile umumî ceza muhakemeleri usulü kanununda yazılı hükümler tatbik olunur.

Müdahale yolile dava, şahsî dava ve memnu hakların iadesi

D : B, C fıkralarında yazılı müracaatlar üzerine askerî mahkemelerden verilcek kararlar temyiz olunabilir.

Merci tayini

İKİ YÜZ SEKSEN İKİNCİ MADDE — Askerî mahkemelerle umumî mahkemeler arasında icabî veya selbî ihtilâf vukuunda keyfiyet temyiz mahkemesi ceza heyeti umumiyesinde tetkik ve hallolunur. Şu kadarki tetkik sırasında askerî temyiz müddei umumîsinin mütaleası alınır.

Tashih

İKİ YÜZ SEKSEN ÜÇÜNCÜ MADDE — 18 mayıs tarih ve 1455 numaralı Askerî memurin kanunundaki (adliye memurları) ibaresi (askerî adlî hâkim) olarak tashih edilmiştir.

İlga edilen kanunlar

İKİ YÜZ SEKSEN DÖRDÜNCÜ MADDE — 6 teşrinievvel 1332 tarihli divanı temyizi askerî hakkındaki kanunu muvakkat ile 7 temuz 337 tarih ve 132 numaralı kanun ve 20 mayıs 1338 tarihli ve 237 numaralı kanun ve diğer kanunların bu kanuna muhalif olan hükümleri mülğadır.

Kanunun mer'iyeti

İKİ YÜZ SEKSEN BEŞİNCİ MADDE — Bu kanun neşri tarihinden dört ay sonra mer'idir.

Kanunu icraya memur olanlar

İKİ YÜZ SEKSEN ALTINCI MADDE — Bu kanunun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

27 mayıs 1930

<i>Cümhuriyet Reisliğine yazılan tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	25 - V - 1930 ve 1/539
<i>Bu kanunun neşir ve ilânının Başvekilliğe bildirildiğine dair Cümhuriyet Reisliğinden gelen tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	27 - V - 1930 ve 4/198
<i>Bu kanunun müzakerelerini gösteren zabıtların cilt ve sayfa numaraları</i>	:	Cilt Sayfa 14 16 19 100,166
<i>Bu kanunla ilişiği olan kanunların numaraları:</i>	:	765,132,237,1455,1632